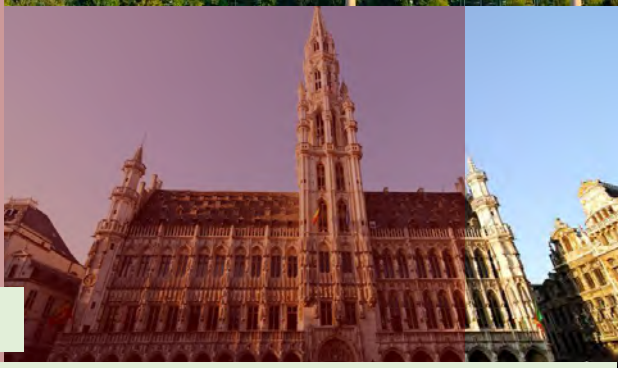

Florentin Smarandache

Frate cu meridianele şi paralelele. V

Ediţia a doua, revăzută şi adăugită

EuropaNova

Florentin Smarandache

FRATE CU MERIDIANELE ŞI PARALELELE, vol. V

Ediția a doua, revăzută și adăugită

Lectori:
Dr. Mirela Teodorescu, Universitatea din Craiova;
Vătuiu-Roauă Ion Andruşa, scriitor, Orşova;
Dr. Ştefan Vlăduţescu, Universitatea din Craiova.

DTP: Octavian Blaga
SCŞ AdSumus
D. Cantemir, 13
410473, Oradea, Romania
E-mail: ad.sumus@laposte.net

Second edition publisher:

EuropaNova asbl
Clos du Parnasse, 3E
1000, Bruxelles
Belgium
E-mail: info@europanova.be
URL: http://www.europanova.be/

First edition publisher:
2009, Editura SILVIANA
Râmnicu Vâlcea, România

FLORENTIN SMARANDACHE

FRATE CU MERIDIANELE ȘI PARALELELE

vol. V

Ediția a doua, revăzută și adăugită

EuropaNova
Bruxelles, 2015

Second edition ISBN 978-1-59973-359-3

© 2015 Autorul & EuropaNova asbl

Toate drepturile asupra acestei ediţii sunt rezervate autorului. Orice reproducere integrală sau parţială, prin orice procedeu, a unor pagini din această lucrare, efectuate fără autorizaţia autorului şi a editorului este ilicită şi constituie o contrafacere. Sunt acceptate reproduceri strict rezervate utilizării sau citării justificate de interes publicistic şi ştiinţific, cu specificarea respectivei citări.

All rights reserved. This book is protected by copyright. No part of this book may be reproduced in any form or by any means, including photocopying or using any information storage and retrieval system without written permission from the copyright owner.

First edition ISBN: 978-606-92049-5-5

© 2012 Editura SITECH Craiova

Foto coperta I: Imagini din Atlanta, Bruxelles, Guatemala, Miami (de sus î în jos).

Foto coperta IV: Imagini din Luxor, Honduras, Koln (de la stânga la dreapta).

Contents

CONFERINŢA INTERNAŢIONALĂ DE CALCUL GRANULAR 7
Un drum cu... teroare!.....7
Ghidaj urban după hartă.....9
Suprema onoare – sunt citat de Zadeh!.....12
Asiaticii – 70 % din participanţi! 13
În „bucătăria" calculului granular 14
Cine-i mai inteligent: omul sau maşina?.....16
În cel mai mare acvariu din lume!.....16
În Atlanta, „Pe aripile vântului"!.....19
Afacere sau for ştiinţific?! 22
Plimbare cu chinezi prin Atlanta.....24
„Cambei!" la restaurantul chinezesc.....26
Sponsorizarea salvatoare 28
„Exilat" la... clasa I!.....29
MANNEKEN-PIS! 30
Pregătiri de drum pentru Bruxelles.....30
Un „Boeing" scuturat! 31
Congo – proprietatea regelui belgian!.....33
Monument cu triplă semnificaţie!.....35
Mizerie şi frig 37
Rue des Palais.....39

(Semi)Paradoxul Democrației 39
O brânzoaică în Piața Mare 40
Năvala arabă 41
Piața Mare 44
Conferința 50
Întoarcerea 53

VIAȚA FARAONILOR 55
Muzeul Egiptean din Cairo 61
Civilizația antică egipteană 69
Cu vaporul pe Nil 87
Piramidele 96
Revelionul 103

WO LIEGT DER RHEIN? 106

HAI LA OCEAN! 123

CENTROAMERICA 132

CONFERINȚA INTERNAȚIONALĂ DE CALCUL GRANULAR

Un drum cu... teroare!

10.05.2006 – Merg cu mașina din Gallup, statul New Mexico, SUA, orașul meu de reședință, la Albuquerque, de unde voi lua avionul pentru Atlanta, capitala statului Georgia, pentru a participa la *Conferința Internațională de Calcul Granular* (IEEE – GrC 2006), organizată de celebra asociație mondială a inginerilor din domeniile electricității și electronicii, pe numele ei oficial *Institute of Electrical and Electronics Engineers, Inc,* care se scrie prescurtat *IEEE* (în folclorul savanților americani li se spune *Eye triple E,* adică, I 3 E).

Aeroportul Internațional din Atlanta

Aș traduce numele acestei asociații folosind nu cuvântul „ingineri” *(engineers),* ci pe cel de „inginerie”: „Institutul de Inginerie Electrică și Electronică”. Este cea mai mare asociație profesională din lume care se ocupă de tehnologii avansate, constituind o sursă de informații profesionale și tehnice, de resurse și de servicii. IEEE are: peste 365.000 de membri, din peste 150 de țări; 311 secțiuni, în 10 regiuni geografice; 1.430 de sucursale pentru studenți, cu circa 68.000 de membri, din colegii și din universități din 80 de țări; 39 de societăți; 128 de publicații (ziare și reviste), plus „dezbaterile” conferințelor (textele comunicărilor științifice prezentate), astfel încât constituie cam o treime din literatura tehnică mondială din domeniile electricității, electronicii și științei calculatoarelor; peste 300 de conferințe pe an; circa 900 de standarde și peste 400 în curs de elaborare. Ce mai la deal, la vale, este un gigant științifico-tehnologic mondial fenomenal!

Autostrada I 40 (Gallup-Albuquerque) este blocată între Budville și Paraje.

Când ajung, în sfârșit, la aeroport, pe biletul electronic imprimat mi-a apărut inscripția *„SSSS” (Security? Suspicios?)!* Sunt pe lista neagră sau computerul a selectat aleatoriu?...

M-au băgat pe o linie specială, mi-au scotocit în bagaje, mi-au făcut percheziție corporală. (Mă gândesc că și la Madrid, în noiembrie 2005, procedaseră la fel!)

□

S-au zgârcit, ăștia, de la companiile aeriene: nu ne mai dau mâncare gratuită (doar un Pepsi, cu alune sărate) și nici filme la televizor (trebuie să plătim 5$ pentru căștile de urechi, pe care însă le vom putea folosi și-n alte zboruri).

Un *sandwich* costă 5$ la bord.

Compania *US Airways* a cumpărat Compania *America West,* așa că nu mă dumiream la ce ghișeu de bilete să merg.

Ghidaj urban după hartă

De la aeroportul din Atlanta am luat metroul *MARTA* (prescurtare de la Metropolitan Atlanta Rapid Transit Authority, companie de transport rapid, care cuprinde atât linii de metrou, cât și de autobuze).

Metroul MARTA

În doar 20 de minute, ajungi de la aeroport în centru, plătind numai 1,75$, față de circa 30$ cu taxiul! Am mers cu metroul până la stația *Peachtree* (Piersicul), iar de aici, pe jos, până la Hotelul *Days Inn* (Hanul zilelor), aflat în centru, la intersecția străzilor *Spring* (cum s-o fi traducând: str. Primăverii; str. Izvorului; str. Arcului?) și *Baker* (str. Brutarului).

Hotelul „Days Inn" din centrul Atlantei

Conferința avea loc, pe secții, la Centrul de studii „Helen M. Aderhold", unul dintre cele patru imobile ale Universității „Georgia", pe str. *Luckie*.

Coboram din hotel cu harta-n mână: o luam la dreapta pe *Baker,* apoi la stânga pe *Centennial,* la stânga pe *Marietta* (o mătușă de-a mea, din Călan - Hunedoara, se numea Marieta!), iar la stânga, pe *Broad*.

Treceam pe lângă Parcul *Centennial Olympic,* care îmi amintea de Olimpiada de Vară din 1996 – explodase o bombă atunci, în acest parc, precum și pe lângă controversatul post de televiziune CNN.

□

Haibin Wang, Yan-Qing Zhang și Rajshekhar Sunderraman erau nerăbdători să mă cunoască. Publicasem împreună o carte, „Mulțimea și logica neutrosofică definite pe intervale. Teorie și aplicații" (în engleză). Ne „cunoscusem" prin Internet.

Parcul „Centenarul Olimpiadei" din Atlanta

□

Am primit cărţoiul gros de 814 pagini, „2006 IEEE International Conference on Granular Computing", editat de Yan-Qing Zhang şi Tsau Young Lin, sponsorizat de Societatea de Inteligenţă Computaţională (una dintre cele 39 de societăţi ale IEEE) şi *Georgia State University*. Volumul cuprinde 167 de lucrări de 4-6 pagini fiecare (din cele 321 expediate, deci cam 50% acceptate), provenind din 22 de ţări: SUA, Canada, Japonia, Coreea de Sud, China, Taiwan, Hong Kong (mă rog, nu mai este ţară, ci regiune specială a Chinei), Singapore, India, Australia, Noua Zeelandă, Israel, Brazilia, Anglia, Franţa, Finlanda, Germania, Italia, Polonia, Belgia, Cehia şi Turcia. Văd că din România nu a venit nimeni.

Eu apar în el cu două articole în engleză: „Mulţimea neutrosofică – o generalizare a mulţimii fuzzy intuiţioniste" şi, în

colaborare cu H. Wang. A. Rogatko și R. Sunderraman, „O logică descriptivă neutrosofică”.

Andrzej Bargiela și Witold Pedrycz au citat calculul neutrosofic în lucrarea lor Rădăcinile Calculului Granular (p. 806).

Georgia State University – CS Helen M. Aderhold
Clădirea în care s-a desfășurat conferința

Uite-așa, logica neutrosofică și mulțimea neutrosofică, noțiuni matematice create de mine, se răspândesc în lume!

Suprema onoare – sunt citat de Zadeh!

L-am întâlnit din nou pe Lotfi Zadeh, care a pus și o întrebare la prezentarea mea. Ba mai mult, pe 11 mai, când prezenta, ca invitatat de onoare, expunerea „Calculul cu informații descrise în limbaj natural”, m-a și citat... *Professor Samarace*... am tresărit, eram cu gândul aiurea, chiar m-am fâstâcit nițel... Ce onoare pe mine!

Zadeh este deținător al Medaliei de Onoare IEEE, despre care se zice că este echivalentă cu Premiul Nobel pentru inginerie. I-am înmânat atât articolul, cât și diapozitivele, tipărite.

În plen, a ținut o conferință și Stephen Smale, laureat al Medaliei „Fields" în Matematică.

Aș fi vrut să-i întâlnesc pe Didier Dubois, francezul care se interesase de logica mea neutrosofică, și pe Ronald Yager, căruia-i citisem multe articole despre automatizare. Treptat-treptat, am trecut pe matematică aplicată (în inginerie, cibernetică) – bine că m-am trezit din inerția științei pure!

Dintre invitați: T.Y. Lin (părintele Calculului Granular – în engleză, *Granular Computing*), V. Vapnik (*Mașini vectoriale de suport*), Nick Cercone, Ying Xu, Ning și Yixin Zhong.

Asiaticii – 70 % din participanți!

Au fost și teme dezbătute în plen: „Structurarea și studierea datelor", „Inteligența computațională", „Calculul Granular cu aplicații". Am comentat și eu, nu m-am lăsat! Trebuie să m-afirm, o spun pe șleau (!)

Găsisem în program încă un român (după nume), Dumitru Brânză, student la *Georgia State University,* dar nu l-am întâlnit, din păcate... Aș mai fi schimbat și eu o vorbă-n limba lui Eminescu!

Mă simt bine la conferințele științifice, sunt în elementul meu, fac cunoștință cu oameni noi, aflu idei și tendințe noi din cercetare. Doamne, în sală există mulți asiatici, în special chinezi, aș aprecia la 70 %! Mă consolez spunându-mi că pronunț și eu engleza mai corect decât... chinezii!

În general, sunt mulți străini reprezentând SUA, Canada, Marea Britanie, sau Australia. Studenții locali ai acestor țări preferă să facă studii economice *(business)* pentru a câștiga mai mulți bani; în cercetarea științifică se plătește prost, iar efortul este mare.

□

Până acum, mă îmbrăcam la patru ace: cravată, costum. Dar, în ultima vreme, am lăsat-o mai moale – am luat-o americăneşte: în blugi (ori în pantaloni obişnuiţi) şi cămaşă, pentru că este mai comod.

□

Pe lângă ecusonul cu numele şi instituţia la care lucrez, am primit şi etichete cu *Author* (pentru cei care au publicat o carte măcar) şi cu *Preşedinte de secţiune*.

În „bucătăria" calculului granular

Georgia State University nu este compactă, precum fiecare campus al Universităţii „New Mexico", ci dispersată prin diverse clădiri din centrul oraşului. Departamentul de computere într-un bloc, cel de matematică în alt bloc, iar printre ele magazine, maşini care circulă.

Salarii mai mari în Georgia, în comparaţie cu New Mexico – unul dintre cele mai sărace state din SUA. Profii din departamentele de computere şi de inginerie (deci, cele de ştiinţă aplicată) sunt mai bine plătiţi decât cei de la matematică, literatură, artă... Greşeala mea că am mers numai pe matematică pură!

□

Lumea asta e prea mare pentru mine. Mă simt pierdut...

□

La Secţia I, a Conferinţei Internaţionale de Calcul Granular, asistau vreo 70 de persoane. Dac-am văzut abia patru-cinci femei!

□

Am distribuit opt dintre ultimele mele cărţi despre neutrosofie, scrise împreună cu W. B. Vasantha Kandasamy şi K. Ilanthenral, unor participanţi din China, Japonia, Polonia, SUA: Xue Weimin, Yi-Xin Zhong, Feng Jiali, Shusaku Tsumoto, Yan-Qing Zheng, şi Rajshekhar Sunderraman (ultimii doi sunt îndrumătorul

și respectiv conducătorul de doctorat al tezei lui Haibin Wang în logica neutrosofică, de la *Georgia State University*, Atlanta), Lech Polkowski, etc.

□

Conform lui A. Bargiela și W. Pedrycz, *Calcul Granular* înseamnă folosirea de granule (precum clase, ciorchini, submulțimi, grupuri, intervale) în modelarea aplicațiilor complexe, care conțin cantități uriașe de date, informații, cunoștințe. Domenii pe care se bazează: informații ascunse în programare, granularitate în inteligența artificială, calcul pe intervale, analiză pe ciorchini, mulțimi fuzzy, mulțimi brute *(rough sets),* calcul neutrosofic (*nota bene!*), teoria spațiului cât, funcții de credibilitate, mașini care învață, baze de date, robotică, etc.

□

L-am felicitat pe prof. Lotfi Zadeh, de la Universitatea „Berkeley", California, SUA, creatorul noțiunii „mulțime fuzzy" (mulțime vagă), pentru premiul românesc pe care i l-a acordat Universitatea din Arad (m-anunțase prof. Valentina Balaș).

□

Cuvinte cheie: mercologie (care studiază relația de „parte", X este o parte a lui Y), incluziune brută, logică intensională, tabelă decizională, fuziune paralelă, granule B, compresarea datelor, traduceri automate, partiție, granule infinitesimale, bipolaritate, relații binare fuzzy, Teoria Haosului, algoritmi genetici, rețele neurale, Teoria Mulțimilor Brute *(Rough Set Theory).*

Imitarea creierului uman folosind calculatoarele se dezvoltă în special din anul 1970 încoace.

Informații ontologice. Transformarea informației în cunoaștere. Informație comprehensivă. Certitudine, incertitudine, utilitate. Măsurarea informației folosind entropia Shannon sau alte entropii.

Cine-i mai inteligent: omul sau maşina?

Fisibilitate – posibilitatea de a face.

Unificarea teoriilor din Inteligenţa Artificială.

Cum să măsori înţelepciunea?

Şi ce este inteligenţa?

Animalele şi plantele sunt inteligente fiindcă reuşesc să supravieţuiască – dar mai puţin inteligente decât omul.

Dezbaterea era: cine-i mai inteligent, omul sau maşina?

Maşina rezolvă/lucrează mai repede şi mai exact decât omul, dar este construită de om. Fiinţa umană poate reface toate calculele maşinii, chiar dacă i-ar lua un timp extrem de lung. Prin urmare, o ipoteză susţinea că *omul este mai inteligent decât maşina*.

Eu am adăugat că maşina poate detecta raze infraroşii, sunete de joasă sau de înaltă fracvenţă etc., pe când omul nu!

Deci, pentru a împăca două teorii opuse, am conchis că sunt domenii în care maşina este mai inteligentă, şi altele în care omul este mai inteligent.

□

Alte noţiuni: neuroştiinţă, filtrare, colectarea datelor, securitate, standarde, inferenţă, interdisciplinaritate, bioinformatică, taxonomie, agregare, recunoaştere de paterne, reguli de decizie, date inconsistente, reducerea bruiajului (în procesarea semnalelor), algoritmi euristici, predicţii, sisteme automate de raţionare, inteligenţa Internetului etc.

Intervenţia psihologiei în automatizare: percepţie, gândire, memorie, învăţare, raţionament, minte, comportament.

În cel mai mare acvariu din lume!

Haibin îmi mărturiseşte că 60% din studenţii doctoranzi în computere la *Georgia State University* sunt chinezi, iar în celelalte discipline ştiinţifice (biologie, fizică) procentul ajunge la 80 %.

□

Fetiţa lui Haibin s-a născut în America, deci a devenit automat cetăţeancă americană, în vreme ce el şi cu soţia lui, Huy, nu au nici măcar rezidenţa permanentă (*green card* = cartea verde).

□

În cadrul calculului cu cuvinte, în automatică, deci nu cu valori numerice, Zadeh propune calculul cu adjective şi adverbe.

Calculul are două părţi: una simbolică, şi alta executivă.

□

Organizatorii conferinţei ne-au dus să vizităm acvariul din Atlanta, numit Acvariul „Georgia", considerat cel mai mare din lume (probabil ca întindere, căci la diversitatea de specii mi s-a părut chiar sărac!).

Acvariul „Georgia" – vedere exterioară.

În tunelul Acvariului „Georgia”.

Meduze luminoase.

O caracatiță uriașă (ajunge la 4 m și la o greutate de 23-41 kg în nordul Pacificului; în acvariu era mult mai mică).

Balene *Baluga* (la fiecare 20 de minute ies la suprafață să respire).

Căluți de mare.

Pădurea *Kelp* (acvatică): crește cu 30 cm pe zi.

Crabi de-o juma' de metru – au niște picioare 'nalte ca sârmele.

Câte-un acvariu se-ntindea pe deasupra capetelor noastre, în stânga, în dreapta – parcă eram pe fundul apei, printre vietăți marine!

Mai văzusem chestia asta în Hawaii.

Un pește mare se plimba dintr-o parte în alta, și-o grămadă de fâțișori se țineau după el ca niște soldați.

Muzică de fond.

O cofetărie la etajul întâi, iar la parter, chioșcuri care vindeau DVD-uri despre flora și fauna marină.

În Atlanta, „Pe aripile vântului"!

Margaret Mitchell (1900-1949), autoarea popularului roman „Pe aripile vântului" (titlul original este *Gone with the Wind*), a locuit în Atlanta, împreună cu soțul ei, John Marsh, în perioada 1925-1932, când a scris această carte. A stat într-o casă mare, situată la intersecția străzii *Peachtree* (Piersicului) cu Strada 10, care a fost transformată în Casă Memorială și Muzeu. Autoarea, decedată într-un accident de mașină, a fost înmormântată în *Cimitirul Oakland* din acest oraș. Romanul a fost publicat în anul 1936, și până în prezent s-au vândut 30 de milioane de exemplare, fiind tradusă în 32 de limbi. Cea mai populară (tipărită extensiv) carte ar fi Biblia, iar pe locul secund este „Pe aripile vântului".

Casa Memorială „Margaret Mitchell”.

La o lună după publicarea cărţii, producătorul cinematografic David O. Selznick a cumpărat drepturile pentru ecranizarea ei chiar de la Margaret Mitchell cu o sumă fără precedent pentru vremurile acelea – 50.000$. La 15 decembrie 1939 a avut loc premiera filmului realizat prin ecranizarea romanului.

Filmările au durat 140 de zile şi au avut un buget estimat la 3,9 milioane de dolari. A devenit unul dintre cele mai faimoase filme din cinematografia mondială, „Filmul care a schimbat pentru totdeauna istoria cinematografică a Hollywood-ului”, după cum au spus criticii de cinema.

Scriitoarea Margaret Mitchell.

Este primul film color de mare anvergură, primul realizat în procedeul „Technicolor". Regizor a fost Victor Fleming, care i-a distribuit în rolurile principale pe: Clark Gable (Rhett Butler), Vivien Leigh (Scarlet O'Hara), Leslie Howard (Ashley Wilkes), Olivia de Havilland (Melanie Hamilton), Hattie McDaniel (Mammy) şi Thomas Mitchell (Gerald O'Hara).

A fost un adevărat triumf, răsplătit în anul 1940 cu şapte Premii „Oscar" (cel mai bun film; cea mai bună actriţă în rol principal – V. Leigh; cea mai bună actriţă în rol secundar – H. McDaniel; cel mai bun scenariu scris după o operă publicată; cea mai bună scenografie; cea mai bună imagine; cel mai bun montaj) şi a mai avut cinci nominalizări la „Oscar"!

O fotogramă din filmul „Pe aripile vântului”.

Afacere sau for ştiinţific?!

Organizatorii au început s-o ia razna cu taxa de înscriere la conferinţe! Dacă înainte plăteam 100-200$, acum s-a ajuns la 490$, iar peste câţiva ani nu m-ar mira să ne ceară şi 1.000$! Cine o să mai participe atunci?...

Noroc că ne dau bani pentru asta universităţile, instituţiile la care lucrăm sau că mai primim câte-o bursă (*grant, fellowship*), ori câte-o sponsorizare.

Conferinţele încep să devină mai mult afaceri, decât foruri ştiinţifice!

□

Banchetul este în seara de 11 mai 2006.

□

Compania Coca-Cola, ale cărei produse sunt consumate în 170 de ţări, a pornit din Atlanta, în 1886, fondată de farmacistul *dr. John S. Pemberton* şi partenerul său *Frank Robinson*. Este considerată cea mai cunoscută etichetă comercială.

Pavilionul administrativ din Atlanta al Companiei „Coca-Cola”.

□

Am nimerit la masă lângă doi musulmani, dr. Elhadi Shakshuki, şi dr. Sajid Hussain, de la *Jodrey School of Computer Science* din Noua Scoţie, Canada.

– Acum, femeile musulmane nu mai vor ele să fie două la bărbat!, îmi spune Elhadi.

Băusem câteva pahare de vin roşu şi m-aprinsesem.

În dreapta mea, dr. Wladimir Rodriguez, din Venezuela. Îmi spune că Hugo Chavez, preşedintele ţării sale, îl numeşte pe Bush, preşedintele SUA... „Dr. Evil!" (Doctorul Diavol!).

Mai era şi o tipă blondă, cu ochelari, care mergea în cârje, Maria Kent, studentă în ontologie la Universitatea din Bolzano, Italia, de origine olandeză. Viaţa-n Olanda e prea rigidă, fiecare cu programul său / agenda de lucru. Voia să trăiască viaţa şi de aceea se mutase în Italia.

În ţările dezvoltate, ai bani mai mulţi, dar viaţă afectivă mai puţină. În ţările nedezvoltate e invers.

Fiecare emigrează după ce n-are! Italienii, mai săraci, se duc la muncă în Germania, Anglia.

Nemţii, englezii, fiind din ţări cu climă mai aspră şi cu temperamente reci, vin la soarele şi la afecţiunea din sud.

Plimbare cu chinezi prin Atlanta

12.05.2006 – Am avut zile intense la conferinţă, timpul s-a condensat.

Văd că la conferinţă nu se folosesc table, ci se proiectează pe perete şi se scrie direct pe perete.

Cu Haibin şi cu doi profesori chinezi, Xue Weimin şi Li Fanzhang, pornim haotic prin oraş.

Piaţa Coca-Cola. Un tip cântă la trompetă. Magazine subterane.

Autorul, între profesorii chinezi Xue Weimin și Li Fanzhang, în fața sediului Companiei „Coca-Cola”.

□

Pe prima pagină a ziarelor „The Atlanta Journal constitution” și „USA Today”, articole despre furia cetățenilor la aflarea știrii că guvernul american are imense baze de date – înregistrările convorbirilor telefonice ale oamenilor obișnuiți.

Cerșetori negri pe stradă: „Dă-mi 50 ¢ pentru autobuz!”.

□

Weimin predă la Universitatea „Tsinghua” din Beijing, unde-am locuit eu două săptămâni, în august 2002, când participam la Congresul Internațional al Matematicienilor.

Fanzhang fumează țigări Chunghwa...

– De care fuma Mao Tse Dong!, adăugă Haibin.

Chung însemnă „chineză”, iar hwa – „republica”, deci, „Republica Chineză” (în dialectul mandarin). Deşi în China sunt 76 de naţionalităţi, în şcoli se învaţă numai acest dialect, care este limba oficială.

Trei luni a durat obţinerea vizei americane pentru Weimin şi Fanzhang, ca să vină la conferinţă!

Pe drumul nostru prin Atlanta, ei grăiau numai chinezeşte, iar eu mă uitam la ei ca mâţa-n calendar!

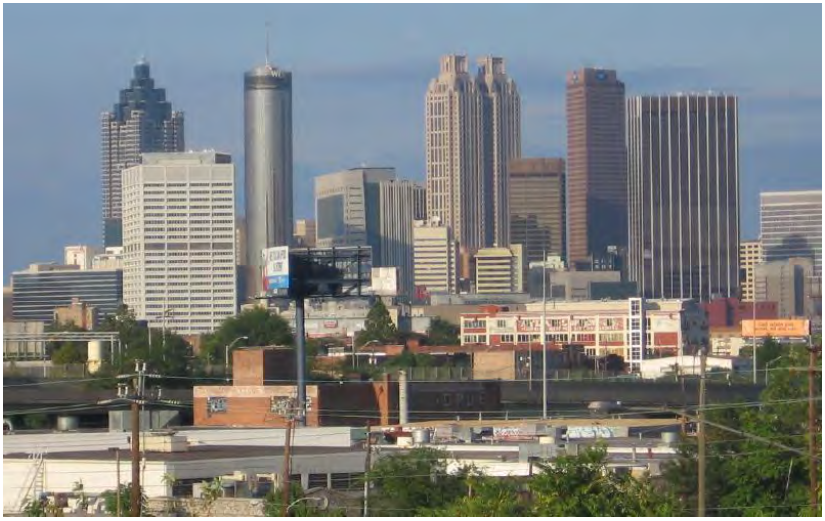

Zgârie-nori în Centrul Atlantei.

„Cambei!” la restaurantul chinezesc

O casă medie costă în jur de 200.000$ în Atlanta. Desigur, depinde şi de locaţie, de teren, de mărime, de *design*. Se face împrumut în bancă, cu dobânda de 7-14%, de obicei. Mai costă şi întocmirea actelor. Apoi, plăteşti în rate *(mortgage),* lunar, în jur de 1.500$, timp de 30 de ani. Costul se dublează, datorită dobânzilor, dar acestea se scad din taxele pe care le plăteşti la stat, aşa că pierderea se diminuează.

□

Era vineri după-amiază. După ora 17 o aşteptăm pe *Huy,* soţia lui Haibin (în SUA îşi zice *Lily*, care în engleză înseamnă şi „crin") să sosească de la serviciu. Lucrează în *marketing*.

Lui Haibin îi place mai mult la restaurantul chinezesc de aici, numit *Dinho,* decât la cele din China. Numele acestui restaurant se scrie în chinezeşte astfel:

頂好家鄉菜

Câteva expresii în chineză (mandarin): *Ni haa?* = Ce mai faci?; *Gambei!* (se citeşte „cambei") = Noroc!; *Sâda* = Da; *Pu* = Nu.

Autorul (în dreapta) şi Wang Haibin, în faţa restaurantului chinezesc „Dinho".

Treceau maşini sport cu muzica *rap* (mai mult vorbărie decât melodie) dată tare... Multă populaţie de culoare în zona centrală a oraşului.

Bineînţeles, 95% din clienţii acestui restaurant sunt chinezi. Restul, prieteni de-ai lor, invitaţi.

Comunitatea chineză din Atlanta numără circa 100.000 de persoane, iar în toată America (vreau să spun SUA) – vreo 5.000.000. Emigranţii chinezi recepţionează 17 canale TV din China, plătind abonament 30$ pe lună.

Restaurantul este situat în China Town (Cartierul chinezesc), care are magazine, firme cu inscripţii în limba chineză, dar şi-n engleză. N-am putut să mănânc cu două beţe ca ei, mi-era foame, şi-am trecut repede la furculiţă şi la lingură. Haibin râdea!

Sponsorizarea salvatoare

Primisem o sponsorizare (un mini *grant)* de aproape 10.000$ din partea *Oficiului de Iniţiativă a Cercetării,* condus de Dr. Kamala Sharma (originară din Nepal), profesoară de chimie la Universitatea „New Mexico", pentru proiectul meu „Aplicaţii ale Calculului Granular în Bioinformatică".

Din aceşti bani, proveniţi de la *Institutul Naţional de Sănătate a Copiilor şi Dezvoltare Umană (NIH/DHHS),* trebuie să cumpăr *software*-ul *"Mathematica"* (30 de licenţe) de la Corporaţia *Wolfram,* pentru a fi instalat în Laboratorul de Computere, iar 1.900$ din respectiva sumă erau pentru mine, ca să-i folosesc pentru Conferinţa Internaţională din Atlanta: decontarea avionului şi hotelului (612$), a taxei de înregistrare (490$), mâncarea, transportul prin oraş.

Proiectul meu se numea „Aplicaţii ale Calculului Granular în Bioinformatică".

„Exilat" la... clasa I!

Aştept avionul spre Phoenix la Poarta D3 a *Aeroportului Internaţional „Hartsfield-Jackson"* din Atlanta. Răsfoiesc nişte articole primite prim e-mail înainte de-a pleca. Deodată, m-aud strigat de funcţionara de la intrare:

– *Smarandaş!*

Tresar, de frică să nu-mi spună că am ceva în neregulă...

Trage biletul cu locul 14 D şi-mi dă altul, la clasa I, locul 1 C!

– De ce? abia îngaim.

– Nu-l vrei?

– Ba da, ba da!

Fără nici o justificare, obţin mâncare, film la TV şi căşti de urechi gratuite! De pe scaunul meu, văd direct în cabina pilotului şi a copilotului, bordul luminos de comandă. Veceu neaglomerat, faţă de cele din clasa economică.

Îl întreb pe vecinul de scaun, un om de afaceri, cât ar costa un bilet la clasa I.

– Dublu decât cel normal! (Confortul se plăteşte!)

Iau seama la pasagerii din jurul meu... „Ăştia trebuie să fie bogaţi!", mă gândesc. Arată însă ca oameni obişnuiţi – nu ştii ce-i în punga fiecăruia... „Vreo relaţie cu unul din ei nu ar strica!"... Dar sunt timid în conecţii exterioare, deşi mi-am format o armată de prieteni (şi-o garnizoană de duşmani!).

Plouă, şi avionul nu decolează. O femeie cu copil în braţe cere să coboare, îi este frică de zbor! Există persoane cu această fobie...

Pilotul întoarce avionul la terminalul aeroportului şi doamna coboară. Întârziem o juma' de oră.

Fără să mai dau pe-acasă, urma să zbor spre Jakarta, în Indonezia, pentru alte seminarii ştiinţifice.

MANNEKEN-PIS!

Pregătiri de drum pentru Bruxelles

Ianuarie 2007 – Abia întors din România pe 5 ianuarie, fac rezervare de bilete pentru Belgia.

Michael De V Griffith, lucrând pentru Compania „Marcus Evans" în Sectorul de Apărare Globală (Militărie), ne invitase din toamna lui 2006, pe mine şi pe Jean Dezert (colaboratorul meu din Franţa), să participăm la conferinţa *Fuziunea Senzorilor în Europa*, a doua întâlnire anuală privind asigurarea accesibilităţii informaţiei pentru luptători în războaie.

Michael locuieşte în Insula Barbados, din Indiile de Vest, dar menţinem legătura prin e-mail. A ţinut să-mi dea şi telefon, probabil ca să verifice că sunt persoană reală (!).

Hotel „Marriott".

Conferința se desfășoară în perioada 29-31 ianuarie 2007, la Hotel „Marriott" din Bruxelles (aflat în Centru, vizavi de Bursă, la 300 m de Piața Mare!). Printre participanți: general-maiori, general-locotenenți, colonei, comandanți NATO, precum și cercetători sau profesori de la diverse universități din SUA, Franța, Italia, Belgia, Germania, India, Olanda, Canada, și Finlanda. Compania „Marcus Evans" îmi decontează: biletul de avion, parcarea mașinii mele la Aeroportul din Albuquerque (4$/zi × 5 zile = 20$, din care aeroportul mi-a făcut o reducere de un dolar, pentru că sunt client frecvent) și benzina pentru mașina mea pe traseul de acasă la aeroport (Gallup-Albuquerque) și retur (20$).

Pe 11 ianuarie, am cumpărat biletul pe Internet: 892,11$, dus-întors, cu „United Airlines".

□

20.01.2007.

Albuquerque-Chicago, Chicago-Bruxelles, legături rapide.

Un „Boeing" scuturat!

Deasupra Atlanticului, turbulențe atmosferice: avionul, un „Boeing 767", se scutura atât de tare, încât nu mai puteam de frică! Mi-a dat somnul peste cap...

– Bruxelles e Capitala Europei!, spun eu unui tip din avion, ca să intru-n vorbă.

– Pe hârtie! râde tipul.

□

În Belgia, există o frontieră lingvistică între *walloni*, care vorbesc franceza, *flamanzi,* (circa 5 milioane, din totalul de 10,2 milioane de belgieni), care vorbesc un dialect al limbii olandeze (diferență la accent și la unele cuvinte care nu se aseamănă), plus o comunitate *germană.* Limba națională este franceza, dar am văzut peste tot inscripții bilingve. Flamanzii învață franceza la școală, dar

nu le place s-o vorbească. Doi cercetători din Anvers (Antwerp, în flamandă; Antwerpen, în olandeză), care participaseră la o conferință medicală din Washington D. C. asupra cancerului, așteptând în Aeroportul „O'Hare" din Chicago, zborul UA 950 spre Bruxelles, mi-au spus că preferă să discute cu mine în engleză, deși vorbeau fluent franceza.

□

În Bruxelles, cozi la controlul pașapoartelor! Călătorii din Uniunea Europeană aveau ghișee speciale.

Cu ochii umflați de nesomn...

□

Am schimbat ceva bani: 100$ = 68 de€, deci 1€ = 1,462$. Cu o lună în urmă, în Grecia, rata de schimb fusese de 1€ = 1,31$ – dolarul scade-scade și nu se mai oprește!

□

Trenul de la subsolul aeroportului până în oraș costă 2,80€. Merg trei stații.

Case în stil vechi.

Vreau să văd oamenii, locurile, clima, vegetația, să gust mâncarea tradițională, să simt atmosfera.

M-am săturat de atâtea muzee și galerii de artă vizitate!

□

Pomii desfrunziți în iarnă – ca într-un poem de Bacovia. Peisaj cenușiu.

E dimineață, ceață, umiditate.

Clădiri cu 1-2-3 etaje, înghesuite, autovehicule parcate pe străzi înguste.

□

Belgia are una dintre cele mai mari densități de populație din lume: 10.263.000 de locuitori / 30.500 km² ≈ 336 de locuitori / km².

O depășește Bangladesh-ul, cu 909 locuitori / km².

Atomium – una dintre imaginile-simbol ale Bruxelles.

Congo – proprietatea regelui belgian!

Belgia, atât de de mică, o șeptime din suprafața României, a avut o colonie de 77 de ori mai mare (paradoxurile vieții!) – actuala Republică Democratică Congo (pe scurt, Congo Kinshasa, spre a-l deosebi de Congo Brazzaville, fosta colonie franceză), numită Zair în perioada 1971-1997, cu o populație de 4,5 ori mai mare!

Începând din anul 1885, regele belgian Leopold al II-lea (1865-1909) consideră Congo ca proprietatea sa privată (!), pe care o cedează Belgiei în anul 1909.

Colonia, a cărei populație este formată din 500 de etnii care nu prea se înțeleg între ele, s-a eliberat în anul 1960, după patru ani de răzvrătiri naționaliste.

□

Unul dintre președinții congolezi are un nume amuzant pentru mine: Mobutu Sese Seko Nkuku Ngbendu Wa Za Banga (1965-1997).

La naștere, se numea Joseph-Désiré Mobutu, dar când a ajuns președinte, el aparținând etniei ngbendi, și-a africanizat numele, care s-ar traduce „Mobutu, războinicul care obține victorii fără să-l poată opri cineva"!; în franceză, Désiré înseamnă „Cel dorit": a ajuns șef al statului în urma unei lovituri de stat și a fost înlăturat în același mod, de un alt „Dorit", Laurent-Désiré Kabila – iată paradoxismul la pătrat din Continentul Negru!

□

Trenul m-a adus de la aeroport la Gara de Nord (desigur, nu din București, ci din Bruxelles, numit Brussels, în limba flamandă!). Am trecut prin tunele.

Când eram mic, acestea mă fascinau.

La cinci ani m-am dus cu mama la Hunedoara, cu personalul. Tata lucra în Călan la furnale.

□

Este dis-de-dimineață și străzile sunt pustii.

□

Deși capitala belgiană este predominant francofonă, firmele și anunțurile sunt bilingve, franco-flamande; de exemplu: *Du lundi au samedi* / *Van maantag tot zaterdag*, adică: De luni până vineri.

Coloana Congresului și a Constituției

Monument cu triplă semnificație!

Trec pe lângă *Coloana Congresului și a Constituției*. Monumentul este un simbol al independenței Belgiei față de Regatul Țărilor de Jos – creație artificială a Congresului de la Viena (1815),

care cuprindea 3 milioane de olandezi și 3,5 milioane de belgieni, așa că, la 4 octombrie 1830, Guvernul Provizoriu format la Bruxelles a proclamat independența – și al Constituției țării (adoptată la 7 februarie 1831 de Congresul Național). Are înălțimea de 47 de metri. A fost construit în perioada 1850-1859 de către arhitectul Joseph Poelaert, după modelul Columnei lui Traian de la Roma.

În vârful ei se află statuia din bronz (4,7 m înălțime) a regelui Léopold I (primul suveran belgian), care a pus piatra de temelie a monumentului, sculptată de Guillaume Geefs. Statuia este așezată pe o mică platformă cu balustradă (pe care pot încăpea 16 oameni), la care se poate ajunge urcând cele 200 de trepte din interiorul coloanei.

Alți patru sculptori au contribuit la ornamentarea acestui monument: la colțurile soclului său pătrat sunt statui din bronz (3,6 m înălțime) – patru femei reprezentând libertățile proclamate prin decret de Guvernul Provizoriu: Libertatea Presei, Libertatea Învățământului (ambele realizate de Joseph Geefs), Libertatea Cultelor (Eugène Simonis), și Libertatea de Asociere (Charles-August Fraikin); pe fețele piedestalului sunt sculptate în piatră patru trofee reprezentând Artele, Științele, Industria, și Agricultura (realizate de Louis Mélot).

Pe fața principală a monumentului sunt gravate cele 27 de articole care conțin marile principii ale Constituției Belgiei, cea mai progresistă din epocă – o sinteză originală a constituțiilor franceze din 1791, 1814, și 1830, olandeză din 1814 și a dreptului constituțional englez. (Constituția României din 1923, inspirată din Constituția belgiană, a fost una dintre cele mai moderne Constituții europene!). În fața monumentului se află doi lei din bronz, opera lui Eugène Simonis.

Între aceștia, în anul 1922 au fost îngropate rămășițele unui soldat necunoscut, astfel încât monumentul devine și Mormântul Eroului Necunoscut, unde arde o flacără veșnică.

Mormântul Eroului Necunoscut.

Mizerie şi frig

Hotel „Astoria", în stil *Beaux-Arts* (Artele Frumoase), al cărui dizain a fost făcut de arhitectul belgian Henri Joseph Léon van Dievoet (1869-1931), conservând saloane, colonade, săli de teatru de epocă.

□

Cu noaptea-n cap... era totul închis... Şi sâmbătă!

□

Pe tramvaie, reclame cu:

Romania *Romania*
open now *joined the E.U.*

Stilul Beaux-Arts al Hotelului "Astoria".

Catedrale înalte, frumoase; şi mizerie pe străzi (iată că nu numai Bucureştiul e neigienic!)

Rue des Palais

Palei Zenstraat – Strada Palatelor.

Apoi, strada Brabant, cu tarabe afară, mai comercială.

Mulți arabi și consoartele lor cu părul acoperit, ușor de recunoscut.

Hoteluri cu 3 și 4 stele, căutam ceva mai ieftin.

□

Am poposit la Hotel „Albergo", 55 de € / noapte, mai ieftin. Și am dormit mort, opt ore, de la ora 12, la ora 20.

Era frig în cameră, nu mergeau caloriferele, și recepționera mi-a făcut o reducere de 10 euro.

După masă, ar fi trebuit să fac un tur al orașului, dar n-am mai avut puterea să mă scol... Mă picotise un somn așa de dulce, din cauza oboselii!

La TV, canale flamande cu filme americane, subtitrate în limba flamandă.

La rubrica *Știri europene*, președintele CEDO (Curtea Europeană a Drepturilor Omului), Jean-Paul Costa, critica Turcia, Ucraina, și România că nu respectă drepturile omului.

(Semi)Paradoxul Democrației

Divorțurile fac ravagii în Franța: 2 din 3 locuitori își desfac mariajele (mai rău decât în SUA, unde procentul se apropie de 60 %!). Tinerii nu mai pot trăi împreună – fiecare cu pretențiile și cu capriciile sale. Într-o carte despre democrație, Francis Heran prezicea că populația Franței va crește din emigrație, fără emigrație ar stagna sau ar regresa.

Fondatorul Partidului Socialist Francez, Georges Frêche, a fost dat afară din partid deoarece a spus că sunt prea mulți jucători negri în echipa națională de fotbal a Franței: 9 din 11!

□

În Germania, se manifestă și în prezent un partid nazist. Mă gândeam la următorul semiparadox al democrației:

„Într-o societate democratică sunt permise ideile nedemocratice?

a) Dacă nu, înseamnă că societatea nu e democratică, fiindcă nu respectă libertatea cuvântului, presa liberă, dreptul la exprimare.

b) Dacă da, atunci s-ar putea ca aceste idei nedemocratice să schimbe societatea într-una nedemocratică, precum s-a-ntâmplat de multe ori de-a lungul istoriei."

□

N-am mai putut dormi până la ora două noaptea. Mă chioram la televizorul minuscul din cameră, mutând de pe un canal pe altul, din curiozitate.

Am vizionat un film de acțiune cu eschimoși.

Viața lor... Numai zăpezi și alb...

Mergeau la vânat cu sănii trase de câini... Dura zile până se-ntorceau. În corturi, dormeau goi, înfășurați cu piei de animale.

O brânzoaică în Piața Mare

Duminică, 28 ianuarie, am luat-o prin *Grădina Botanică*, amenajată de arhitectul peisagist francez Lenôtre. Cuprinde mai multe sculpturi.

Mă târam cu geamantanul pe rotile și cu rucsacul în spate.

Place de L'Espagne (Piața Spaniei), *Grand Place* (Piața Mare). Am ajuns în centrul orașului.

Am băut la o terasă o cană de lapte fiert cu ciocolată și am mâncat o brânzoaică.

Grădina Botanică din Bruxelles.

La Hotelul „Marriott Brussels”, de pe Bd. Anspach, unde avem rezervare pentru două nopți, făcută de Compania „Marcus Evans”, organizatoarea conferinței științifice la care participam, mă scriseseră că sunt din... Cehia!

Liftul nu mergea dacă nu puneai cardul cu care deschideai camera – ca să nu poată folosi liftul persoanele care nu locuiesc în hotel.

Am fost cazat la camera 228.

Năvala arabă

Hoinăresc prin oraș toată duminica.

Bulevardul François Anneessens.

□

Multe biznisuri arabe (cu firme în franceză și arabă).

Am adăugat la colecția mea de discuri un CD cu muzică flamandă (n-aveam din asta), *Clouseau Vanbinnen*, plus două discuri arabe, „Cele mai bune cântece" (vol. 10) și „Chaâbi Disco" (melodii interpretate de Ihssan, Tahour, Chems, Halim, Laabi, Boulaid, Jadouane, Orchestra Bachir, Adnane Sofiani, Latifa Raefat, Chayta, Najwa - din mai multe țări arabe). Un CD costă 7-8€.

Vânzătorul arab cu barbă, când aude că sunt din România, îmi spune:

– Ei, francezii, englezii, au venit peste noi, fără să-i cheme nimeni. De ce nu ne-au lăsat în pace? Pretinzând că ne aduc „lumina" civilizației lor, de fapt, ne-au jefuit zăcămintele, au vrut să ne distrugă tradițiile și să ne transforme în servitori (ființe umane de categorie inferioară) în colonii. Acum, venim noi peste ei, emigranți. Nu trebuie să trăim și noi?

□

La *Gara de Miazăzi*, pe *Bulevardul de Miazăzi*, o piață mare, cu tarabe, plină de comercianți arabi și turci.

Comand un *dürüm* turcesc (așa era scris, fără traducere) cu vegetale și cu carne. Le spun că am făcut lagărul de refugiat politic în Turcia și încep să număr pe turcește și să recit, ca pe o poezie, expresiile pe care mi le mai aduc aminte. Clienții din jur zâmbesc. De fapt, am emigrat în America cu pașaport... turcesc! Plătesc 3,50€. În piață, se disting ușor femeile cu broboade islamice (*paranja),* care le acoperă părul.

□

Prin Bruxelles trece râul *Senne* (103 km lungime), afluent al râului Dyle. Se pronunță asemănător cu *Seine* (Sena), fluviul care trece prin Paris, lung de 776 km, și se varsă în Marea Mânecii prin estuarul Le Hâvre.

□

Biserica Sf. Nicolae, transformată dintr-o capelă în sec. XII, terminată în anul 1382. Stil gotic.

Distrusă, apoi reconstruită de mai multe ori.

Capela Virginei Maria datează din 1480.

Conține mobilier gen Ludovic al XIV-lea (Regele Soare al Franței). Scene, reprezentând istoria Sf. Nicolae, au fost pictate de Van der Haeghen.

0.50 € să aprinzi o lumânare pentru pomenire.

Cerșetori, cu păhărele de plastic, la intrarea în biserică.

Clădirea Primăriei.

□

Numele capitalei belgiene se scrie *Bruxelles,* în franceză, *Brussel,* în olandeză (flamandă), şi *Brussels,* în engleză. Oraşul are sub un milion de locuitori, circa 960.000.

□

Bursa, clădire ridicată în perioada 1868-1873 pentru oligarhia financiară, după proiectul arhitectului L. P. Suys, cu elemente eclectice şi sculpturi de A. Rodin. Şase coloane sprijină un capitel corintic.

Piaţa Mare

Grand Place (Piaţa Mare), în centrul oraşului, are formă rectangulară (110 × 68 m), un loc vechi de plimbare (l-aş compara cu Strada Unirii din Craiova).

Locul e înconjurat de clădiri din secolul al XVII-lea, dominate de Primărie şi de Casa Regelui.

E o plăcere să ieşi seara la o promenadă!

*

Intru la Muzeul Oraşului (3 €), care se află în Casa Regelui. Artă gotică din vremea ducilor de Brabant, secolele XIII-XIV. Basoreliefuri din Vechiul Testament. Hărţi, tablouri înfăţişând comerţul pe canale, machete ale oraşului.

În hol, la primul etaj, un scurt film documentar despre istoria oraşului. Bruxelles a fost fondat în anul 580 de către Sf. Géry, epicop de Combrai, care ar fi construit o capelă mică pe o insulă de pe răul Senne. Peste un veac, aşezarea capătă denumirea de Broeksele.

Oraşul se dezvoltă începând din secolul al XI-lea, iar în secolul următor, leagă urbele Bruges şi Cologne. A prosperat sub Ducii de Bourgogne şi sub Philippe cel Bun. Sub habsburgi (de care noi, românii, n-am scăpat nici astăzi!) rezistă ca important centru.

Autorul, în fața Casei Regelui

În 1695, mareșalul Villeroy, al Regelui Soare, bombardează orașul și distruge 4.000 de case. Cunoaște o perioadă liniștită sub prințul Charles de Lorraine (1744-1780). Împreună cu Haga, Bruxelles fu reședință alternativă a regelui Țărilor de Jos (precum Bucureștiul cu Iașul în 1859, la Unirea Principatelor Române în timpul lui Alexandru Ioan-Cuza).

În noaptea de 24-25 august 1831, a început în Bruxelles revoluția care a dus la independența Belgiei de sub olandezi.

Autorul, în Piața Mare, lângă Primărie.

□

Mă enervează să tot văd prin muzee numai nobili, regi, regine, împărați, prinți și prințese. Aș vrea să fie înfățișată și viața omului obișnuit (țăran, meșteșugar, negustor, muncitor) – ăștia au muncit și luptat în războaie, ei au dus greul și-au tras până la epuizare. Bogătașii au huzurit.

□

Colecție de faianțe și porțelanuri (fondator al acestei industrii, Phillipe Mombaers). Artizanatul înflorește în secolul al XVIII-lea.

Colecția de pânze („Nunțile"), ale vestitului pictor flamand Pieter Breughel cel Bătrân (1525/1530-1569).

□

Dintre echipele de fotbal renumite, belgiene, cunoșteam pe Standard Liège.

□

Manneken-Pis este statueta unui copilaș făcând... pipi! (Vorbesc serios!) Un burghez, conform legendei, și-ar fi pierdut unicul fiu prin mulțime, în cursul unei festivități populare. L-a regăsit după cinci zile, urinând la colțul străzii Etuve.

De atunci Manneken-Pis a fost copleșit cu onoruri (!) acumulând o bogată garderobă din cele mai frumoase veșminte.

Clădiri superbe, înzorzonate, parcă dantelate, în *Grand' Place*.

□

Au avut și belgienii o istorie încurcată... (și nici astăzi nu e prea limpede).

□

Diferența dintre olandeză și flamandă ar fi precum între română și așa-zisa *moldovenească*. Olandeza face parte din grupul limbilor germanice de vest și are cca. 20 milioane de vorbitori: 14

milioane în Olanda, 5 milioane în Belgia, și restul în NE Franței și fostele colonii Surinam (în America de Sud), plus Antilele Olandeze.

Un derivat al limbii vorbite în secolul al XVII-lea, amalgamat cu limbile locale africane, a format limba *afrikaans*: în Africa de Sud (5 milioane), și încă un milion în Namibia, Malawi, Zambia, și Zimbabwe; este prima limbă pentru 60 % din populația albă și 90 % din populația de culoare, fiind limba oficială, împreună cu engleza, din 1925, în Africa de Sud.

Manneken-Pis.

□

În Grand' Place. La restaurantul *Le Paon* (Păunul), cu efigia faimosului rege Charles Quint (1500-1558), consum o bere neagră belgiană – *Bière d'abbaye* (3,20€).

Statuia Jeanneke-Pis, de data aceasta fetița care face... pipi (replică feminină)!

□

Am auzit vorbindu-se românește și prin Bruxelles, pe stradă!

□

Galeria de artă *Chu Teh-Chun*.

□

Înapoi, la hotel, când dau drumul la televizor, apare pe ecran: *Welcome Mr. Smarandache!* (Bine-ai venit, D-le Smarandache!).

Tresar... „Iată-mă, deci, mare vedetă de cinema (!)"

La CNN se-anunța o posibilă grevă a lucrătorilor de la companiile aeriene, care va afecta cca 149 000 călători (aoleu, să nu fiu și eu, că pierd înc-o zi de lucru)...

Posturi străine la TV: arabe, portugheze, italiene, germane, turcești, spaniole...

Școlari agresivi în Franța.

Societățile devin din ce în ce mai dure și, cu toată dezvoltarea științei și tehnice, cetățenii sunt mai nefericiți.

□

Seara: pungi, saci de plastic cu deșeuri, lăsați pe trotuare... o mizerie teribilă! N-au și ei pubele, tomberoane pentru depozitat gunoaie? Că sunt ditamai „capitala Europei"!

Unii-s buni doar să critice pe alții, nu-și văd lungul nasului...

Conferința

Apare și Jean Dezert, sosit cu TGV (*train à grand vitesse* = tren de mare viteză; care poate atinge 300 km/h) de la Paris, 120€ tichetul. Jean a fost cazat la camera 160. Mi-a adus cei 407€ (buni și-ăștia!) care mi se cuveneau pentru seminarul ținut în iulie 2006, în Italia. În vreme ce eu folosesc sursa *MS Word*, convertesc fișierul în *MS Image* și-apoi „decupez" formulele și le pun în *PowerPoint*, Jean folosește soft-ul *Keynotes* și apoi transformă în *PowerPoint*.

□

Luni, dimineața, 29 ianuarie, înainte de conferință, ne-am perindat pe la Galeriile Regale Sf. Hubert, opera arhitectului Cluysenaer, iar busturile și statuile din interior ale sculptorului Jacquet. Galeriile au 212 m lungime, 8 m lățime și 18 m înălțime. Piatra de temelie a pus-o Regele Léopold I, pe 6 mai 1846.

Magazine, restaurante și teatre de-o parte și de alta. Iar tavanul în vitru. În piață observ că 70 se zice *septente*, și 90 *nonente*, în dialectul valon – mai simplu, pe când în franceza literară:

70 = *soixante dix*; 90 = *quatre vingts dix*.

□

În sudul Bruxelles-ului se află celebra comună *Waterloo*, unde, la 18 iunie 1815, s-a desfășurat lupta dintre Napoleon I, reîntors în Franța, și armata anglo-olandezo-belgiană, sub conducerea lui Wellington, împreună cu armata prusacă a lui Blücher. Bătălia a durat 24 de ore. Au murit 27 000 de francezi și 22 000 de aliați. Francezii avuseseră 74 000 de soldați, iar aliații 67 000.

Napoleon fusese înconjurat de inamici, dar spera în sosirea generalului său, Grouchy, care n-a mai venit. Și astfel era napoleoniană se sfârșește.

□

Corespondasem de mult cu un poet și editor din Liège, Raymond Bettonville, și publicasem poeme în revistele belgiene *Bulle* (din Braine-l'Alleud), *Tempuis Fugit* (din Balen), *L'Aconique* (din Bruxelles), iar scriitorul Jean-Luc Wauthier mă prezentase în *Le Journal des Poètes* (din Bruxelles). „Pentru mine poezia n-a fost un scop, ci o pasiune" (Edgar Allan Poe).

□

Seminarul *Avansări și aplicații ale Teoriei DSm pentru fuziunea informației*, prezentat de Jean și de mine, a durat trei ore: de la 13:00 la 16:00, luni, 29 ianuarie 2007.

Douăzeci de generali de armată, amirali, cercetători, asistau. Şi-am avut numai 16 cărţi, volumul doi, colectiv, al Teoriei Dezert-Smarandache.

Am colectat adresele celor patru rămaşi, plus cea a companiei *Objectivity*, care se ocupă de tehnologia globală privind probleme de management, cărora le-am trimis ulterior, din SUA, volumul prin poştă.

După conferinţă au urmat întrebări şi răspunsuri. Ne ştiau site-ul pe web:

www.gallup.unm.edu/~smarandache/DSmT.htm

şi biografiile. Un cercetător o tipărise pe-a mea din Ad Astra şi mi-a arătat-o.

În urma discuţiilor m-am gânsit la extinderea/adaptarea regulilor de fuziune calitativă (folosind etichete valorice echi-distante şi nu numai – calcule cu cuvinte, conform lui Zadeh, nu cu numere).

O altă idee: reducerea maselor (probabilităţilor subiective) ale unor ipoteze (Denoeux), nu doar a surselor de informaţii, care se practica deja.

□

Există două centre importante de ceramică în Andenne şi Raeren, datând din epoca medievală. Din argilă, lut ars.

Efigia regelui Léopold al II-lea, sculptată de Gambier (1905), a regelui Albert I (1909-1934), de Heurter (1918) şi portretul comediantului francez de origine portugheză, Louis de Funés (1914-1983), celebru pentru filmele sale cu jandarmi.

Faianţa bruxeleză cunoaşte perioada de aur între anii 1724-1754, iar porţelanurile înfloresc de la mijlocul sec. XVII până în anii 1950.

Faianţeri renumiţi: Dubois, Nimy, Wasmuël. Decorator de ceramică: Alfred-William Finch (1854-1930).

La Mariemont, industriașul Raoul Waroqué înființează, în 1917, un muzeu de ceramică.

□

Duminica se distribuie gratuit ziarul *Dimanche*, cu publicitate, sport, dar și articole social politice. Precum și *The Bulletin / Newsweekly of Europe's capital*, tot cu informații cotidiene, modă.

□

După conferință Jean a plecat direct la gară, eu am răsuflat ușurat... cântec, joc, și voie bună.

Am intrat la *Piazza Italia*, o bodegă și-am băut o bere (*Blanche de Hoegarden*, cu gust amar, de pelin... nu prea mi-a plăcut – 2,20€) și o mâncare tradițională – 8,50€.

Ospătarul îmi spune că știe românește... *Ce faci?*, exclamă.

□

Cum se mulțumește în germană:

– *Danke schön*!

iar în flamandă:

– *Danke u well*!

Se aseamănă.

Întoarcerea

Pe 30 ianuarie trambalarea prin avioane la-ntoarcere. Iar mi-au dat bilet la Clasa I (numărul 1A)... noaptea parcă merg în infern când mă uit pe geam și nu văd nimic. Avionul deasupra norilor alburii, parc-ar fi un vapor pe valuri...

□

Aeroportul Heathrow din Londra, aglomerat, îngust... mi-e groază când știu c-aici trebuie să schimb... prost organizat... doar cu o oră înainte afli la ce poartă e zborul următor. Aștept ca pe ghimpi.

Ninge în Chicago. Câmpurile albe. N-ai voie s-aduci mâncare în SUA, sub pretextul c-ar putea avea microbi... Nivelul de securitate naţională s-a ridicat la portocaliu... *Nu lăsaţi bagajele nesupravegheate în aeroport...*

□

Jean râdea că, mai bine mă întorc în România să lucrez, câştigând euro, care-i mai puternic decât dolarul american (!)

□

Din Albuquerque un viscoool... nu vedeam la doi metri! Conduceam crispat, încordat la volan, parcă tremurând de frică... nici nu visezi când vine baba cu coasa neagră.

Am tras pe dreapta, cu motorul mergând şi farurile aprinse... Dar peste un timp, când să pornesc... mi-au murit bateriile! Uite ce ghinion, mă gândeam, când viscolul tocmai se oprise... Acum mă rugam să vină poliţia... poliţie pe care, de obicei, o eviţi să nu te-amendeze... În fiecare an luam câte-o penalizare usturătoare la buzunar, de obicei pentru depăşirea limitei de viteză...

Peste vreo jumătate de oră s-a oprit un poliţist şi m-a ajutat să reîncarc bateriile printr-un cablu de la maşina sa. Am plecat din nou, dar s-a pornit şi viscolul!

Începuse şi s-alunece... Mă ţineam după maşina din faţă, pân-o pierdeam din vedere. Apoi, după linia albă a străzii, până nu se mai vedea nici aia, acoperită de zăpadă. Aveam 10 mile la oră... ca-ntr-o căruţă...

M-am liniştit odată ajuns în Grants, la jumătatea distanţei şi-am tras la un motel (*Travelodge*, 37,13$ pe noapte).

Greu trecuseră milele... Ah, ce cumpănă!

VIAȚA FARAONILOR

13 decembrie 2007 – A-nceput să-mi fie greu să fac bagajul... cu călătoriile astea frecvente.

Consoarta își pune lucrurile cu o lună înainte. Eu... abia-n ultimul moment.

A devenit un efort, un hop de trecut. Și de fiecare dată uit câte ceva!

□

Am trecut de dimineață pe la Universitate, să aprob condicele secretarelor, și-apoi fuga la aeroport. Albuquerque – Mineapolis, primul avion, după care mai sunt vreo două: Mineapolis – Amsterdam, și Amsterdam – Cairo (ultima cu compania *EgyptAir*).

□

Tocmai îmi scrisese profesorul Valentin Boju, de geometrie diferențială, fost la Universitatea din Craiova, emigrat la Montréal, despre *această mare călătorie în Egipt*:

„Simt că întâlnirea ta cu Lumea Antică este, de fapt, întâlnirea dintre gândirea contemplativă statică, unde ai numai DA sau NU, și filosofia dinamică modernă paradoxistă [neutrosofia, n.a.] pe care ai inițiat-o și dezvoltat-o spre cele două limite: ale Universului Mic – lumea hadronică [particule formate din quark și/sau antiquark, aluzie privind cartea colectivă la care contribuie 16 cercetători din mai multe țări: *Hadron models and New Energy issues*; n.a.] și Universului Mare – Cosmosul Big Bang."

□

Primisem invitație de la prof. univ. dr. Adel Muhammad Haridy, vice-decan pentru Studii Superioare și Cercetare de la Universitatea Minufya, din orașul Shebin Elkom (Egipt), să prezint un seminar despre logica neutrosofică.

□

Viza egipteană ne-a costat doar 15$ de persoană.

□

1.711,80$ preţul avionului, dus-întors, de persoană, Albuquerque – Cairo, pe distanţa de 11 550 km în total, durata de zbor 15 h 17 min. (iar cu întreruperile dintre avioane: 21 h 45 min.). De la Amsterdam la Cairo călătoream, pentru întâia oară, în compania EgyptAir. Care avea şi-o revistă cu acelaşi nume: prima jumătate în engleză, iar de la sfârşit – a doua jumătate – în arabă. Am citit, de pildă, în revista avionului şi despre dr. Zahi Hawass, directorul general cu antichităţile egiptene, care apare des şi-n documentarele TV pe canalul american Discovery.

□

Primele expresii arabe, pe care le ştiam de când fusesem profesor cooperant în Maroc (1982-1984) şi predam matematica în limba franceză:

- *Shukren* = Mulţumesc.
- *In Shal' Allah!* = Dac-o da Dumnezeul!

□

De asemenea, ştiam să număr, numai că în dialectul marocan „doi" se zice *juj*, pe când în cel egiptean se spune *nin*.

Numerele par scrise de-a-ndoaselea, ca-n oglindă – în fond este sistemul numeric arab nou, iar cel care-l folosim noi astăzi este sistemul decimal arabic vechi.

Iată cum arată tastele de la telefon, cu cifrele arabe vechi (inter-naţionale) în stânga şi cifrele arabe noi (folosite astăzi în ţările arabe şi-n unele ţări nearabe, dar musulmane), în dreapta.

Asta îmi ajuta la tocmeala cu vânzătorii.

□

Fiecare țară arabă are dialectul ei, dar, pentru a se înțelege între ei, arabii folosesc limba Coranului (*Fusha* – considerată clasică, ori *lingua franca*, dar și limbă sfântă a Islamului).

Litere arabe	***Numele***	***Litere latine***
ا	*alif*	
ب	*bā*	b
ت	*tā*	t
ث	*thā*	th
ج	*jīm*	j
ح	*hā*	h
خ	*khā*	kh
د	*dāl*	d
ذ	*dhāl*	dh
ر	*rā*	r
ز	*zāy*	z
س	*sīn*	s
ش	*shīn*	sh
ص	*ṣād*	ṣ
ض	*dād*	d
ط	*ṭā*	ṭ
ظ	*zā*	ż
ع	*ʾayn*	ʾ
غ	*ɋhayn*	ɋh
ف	*fā*	f
ق	*qāf*	q
ك	*kāf*	k
ل	*lām*	l
م	*mīm*	m
ن	*nūn*	n
ه	*hā*	h
و	*wāw*	w
ى	*yā*	y

Alfabetul arab are 28 de litere și textele se scriu/citesc de la dreapta la stânga, iar cărțile de la sfârșit la început – în comnparație cu textele latine. Alfabetul arab, al doilea ca răspândire pe Glob, după cel latin, este utilizat și-n țări nearabe, dar musulmane.

□

Terra incognita este Egiptul pentru mine... Un tărâm fabulos în imaginație.

La aeroportul din Cairo m-au așteptat profesorul de fizică Adel Helmy Philips, de la Universitatea Ain Sams, și Walid Zein, studentul său la doctorat în nanotehnologie. I-au înmânat consoartei un buchet de flori...

Adel colaborează cu articole de superconductibilitate, efecte cuantice, ori nanoelectronică la revista *Progress in Physics*, unde eu funcționez ca editor asociat (împreună cu L. Borissova și S. Crothers, iar editor șef este D. Rabounski).

□

Ne făcuseră rezervare la Holliday Inn, hotel luxos, cu 180$ pe noapte, credeau că dacă vin din America sunt bogătanul bogătanilor!

Pe drum le-am cerut să ne ducă la unul mai ieftin, că nu mă țin buzunarele, și ne-au cazat la *Gabaly*, camera 402, aproape de aeroport, cu 29$ / noapte.

Temperatura este între 20-25°C, dar noaptea-i mai răcoare. Oricum, în Gallup-ul meu ninsese, era gheață, polei și-un frig uscat de crăpau pietrele!

□

La = nu, *Nam* = da (în *Fusha*), *Min fad lak* = vă rog.

□

Trei mari culturi se întâlnesc/suprapun în Egipt: *faraonică* [începând din anul 4500 î.C. – dar mai pronunțat între 3150-331 î.C.], *greco-romană* [332 î.C. când Alexandru cel Mare cucerește Egiptul –

639 d.C.], şi *islamică* [din 640 d.C. când trupele arabe conduse de Amr iau sub stăpânire ţara şi-o islamizează] în prezent.

Asirienii cuceriseră ţara în perioada 671-664 î.C.

Între 524-404 î.C. [Dinastia a XXVII-a, sub regii Cambyses, Darius I, Xerxes I, Artaxerxes I, Xerxes II, Darius II, Artaxerxes II] şi 342-332 î.C. [Dinastia a XXXI-a, sub regii Artaxerxes III, Arses, şi celebrul Darius al III-lea] Egiptul a fost sub ocupaţie persană.

□

Egiptul a constituit o provincie otomană între 1517-1805, dar a pus capăt suzeranităţii turceşti în perioada 1914-1922, pentru a intra sub... protectorat (dominaţie) britanic(ă).

□

Deşi par nişte şerpuituri, greu de descifrat, literele arabe pot fi învăţate relativ uşor:

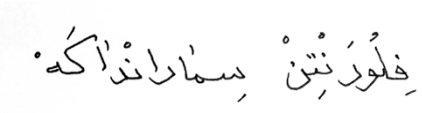

Florentin Smarandache

(scris în arabă)

□

15 decembrie 2007 – 1$ = 5,52 LE (lire egiptene), cu subdiviziunea 1 LE = 100 pilaştri. În multe locuri puteam plăti direct (echivalentul) în dolari.

□

Dr. Salah Osman, traducătorul în limba arabă a cărţii mele despre neutrosofie [o generalizare a dialecticii], pe care am aplicat-o amândoi la filosofia arabă, mă invitase să conferenţiez la Universitatea Minufya din Shebin Elkom pe 17 decembrie 2007, lunea. Îmi scrisese prin e-mail că se prevedea o securitate strictă pentru mine – ceea ce m-a speriat (din cauza conflictului din Orientul Mijlociu, iar eu veneam din SUA care sprijină necondiţionat Israelul contra arabilor).

Dr. Muhammad Tawfiq Al-Dawi, care ne prefațase cartea, urma să ne ducă din Alexandria la Shebin Elkom, 150 km, cu mașina sa.

□

Luăm tramvaiul, din fața hotelului, până la stația de mașini, 25 p (≈ 5 ¢!) biletul. Cu un autobuz mare, butucănos, prăfos, ca ratele de la Bălcești, spre muzeu.

Hârtii multe aruncate pe străzi.

Semnele de circulație sunt bilingve: în arabă și-n engleză. Trafic aiurea... greu de condus – șoferii egipteni sunt, însă, experți.

Moscheea Nur, cu-o arhitectură impresionantă. Femeile trebuie să-și acopere părul când intră înăuntru, chiar și străinele.

Autorul, în Cairo.

Muzeul Egiptean din Cairo

S-a deschis în 1902 şi cuprinde peste 150.000 piese, expuse pe două etaje, plus alte 30.000 obiecte de artă aflate în depozit.

În curtea muzeului se află statuia egiptologului francez Auguste Mariette (1821-1881), care şi-a dedicat viaţa descoperirii şi conservării obiectelor din zona Nubia (1853) şi a formării unui muzeu egiptean.

Explicaţii în arabă, franceză, engleză.

□

Egipenii vechi credeau în viaţa de apoi.

Ce zei: cu capete de păsări ori boturi de animale!

□

Am auzit şi româneşte vorbindu-se prin muzeu: un grup de turişti – plătiseră doar 400€ de persoană pentru o săptămână.

Ghizi de toate culorile: ruşi, spanioli, englezi, germani, italieni, japonezi,chiar şi chinezi.

□

Jean-François Champollion (1790-1832) descifrează pentru prima dată hieroglifele egiptene şi publică tratatul *Précis du hiérogliphique* în 1824.

□

Ce ochi mari aveau egiptenii antici – desenaţi pe frescele tombelor!

□

Civilizaţia faraonică uimeşte şi astăzi prin amploarea ei; din ea s-a inspirat celebra civilizaţie greacă antică. Cu 4000 de ani î.C. egiptenii inventaseră scrierea, construiseră oraşe, temple, şi aveau un guvern centralizat.

Statui uriaşe ale regelui Amenophis III (1390-1353 î.C.) şi soţiei sale, regina Tyi.

□

Sala de mumii, plătim bilet separat: 40 LE (≈ 7,27$) de persoană. E rece înăuntru. Ca o morgă antică...

Mumia lui Ramses al II-lea [Usermaatre setepenre], cel mai important faraon: a trăit 92 de ani, a domnit 66 de ani (c. 1279-1213 î.C.), cu 200 de neveste, și având peste 100 de copii. Astaaa... viațăăă!

Ramses I a domnit între 1320-1318 î.C. și-a format Dinastia a XIX-a, iar Ramses al III-lea (1198-1168 î.C.) a format Dinastia a XX-a.

Au fost unsprezece faraoni Ramses.

□

Dacă mumia are mâna dreaptă îndoită la piept înseamnă că este un *ferro* (faraon, rege, împărat), iar dacă ambele mâini sunt încrucișate este o regină (nevastă de faraon).

Organele interne erau puse în vase astupate ermetic.

□

Egiptenii mumificau și animale.

Trebuia să stai o zi întreagă să vizitezi în detaliu muzeul.

Bijuteriile reginelor au fost găsite în tombe; se folosea procedeul de încrustare.

□

Tomba lui Tutankhamun, regele-copil (1333-1323 î.C.).

A fost descoperită intactă în 1923 de către arheologul american Howard Carter în Valea Regilor (lângă actualul oraș Luxor).

11 kg de aur are masca mortuară a lui Tutankhamun. Noroc că n-au găsit-o prădătorii de morminte!

□

Herodot, celebrul istoric grec (484-420 î.C.) a scris admirativ despre civilizația egipteană.

□

Unele tombe au fost descoperite din întâmplare (de pildă: un fotograf a căzut într-o gaură, printre stânci).

□

Mohammed Ali a început să formeze, din 1835, o colecţie permanentă de obiecte de artă, iar Auguste Mariette, în 1858, înfiinţează Serviciul de Antichităţi.

□

Bijuteriile reginelor, găsite în tombe, sunt încrustate precum la tribul indian nord-american *Zuni*.

□

Era egipteană s-a împletit cu cea helenistică ptolemeică. Alexandru cel Mare cucereşte Egiptul în anul 332 î.C. şi lasă un general al său, Ptolemeu I Soter (în anul 305 î.C.), să guverneze peste teritoriu.

Dinastia Ptolemeică durează între 305-30 î.C.

□

Doar 4 % din suprafaţa Egiptului este locuită: de o parte şi de alta a Nilului şi-n oaze izolate – în rest este un deşert fierbinte.

□

Un joc vechi, numit *senet* ca o tablă de şah, însă cu 3×10 pătrăţele de diferite forme şi culori.

□

Faraonii erau consideraţi de natură dublă: umană şi divină. Ei aplicau şi puteau schimba legile de ordine şi disciplină (numite *ma'at*). În afara principiilor *ma'at* era dezordine şi haos.

□

Imhotep, celebrul arhitect al faraonului Djoser (cca. 2800 î.C.), a construit piramidele în trepte de la Saqqara.

□

Statuia faraonului Khasekhem din a doua dinastie (2770-2649 î.C.), cel care-a reuşit să reunească Egiptul de Jos cu Egiptul de Sus.

Inspiră strictеţe şi severitate.

□

Mi-amintesc de la rebus, când eram elev la şcoala generală şi rezolvam careuri de cuvinte încrucişate, definiţia *soare egiptean* fiind *RA*. Mai târziu, cumpărasem un *Îndreptar rebusist* (1980), de dr. N. Andrei, care conţinea un glosar de cuvinte neuzuale scurte folosite în enigmistică.

□

Zeul *RA* domina peste ceilalţi zei egipteni.

Faraonii, începând cu dinastiile patru (2575-2465 î.C.) şi mai ales cinci (2465-2323 î.C.), Snefru (2575-2465 î.C.), Khufu (2551-2528 î.C.), respectiv Userkaf (2465-2458 î.C.), Sahura (2458-2446 î.C.) etc. Pretindeau că se trag din Zeul Soare (că sunt divini sau semidivini) pentru a ţine, în felul acesta, populaţia în subordonare.

Egiptenii credeau în viaţa de după moarte. De aceea lăsau în tombe obiecte necesare pentru decedat, care-i vor trebui pe lumea cealaltă. În tombe exista şi o *uşă falsă* prin care spiritul mortului să comunice cu lumea vie.

□

Cultul personalităţii, de pe vremea faraonilor, s-a transmis apoi împăraţilor, regilor, dictatorilor... În prezent se practică un cult internaţional al personalităţii unor oameni de ştiinţă pentru teorii de-ale lor care nu-s de niciun folos, ba chiar nici demonstrate! Analog cult pentru unii artişti, scriitori de anumite naţii.

În vreme ce alţi creatori sunt ignoraţi, ba chiar denigraţi, boicotaţi şi trecuţi pe listele negre ale serviciilor secrete ale puterilor actuale, care manipulează cultura, arta, ştiinţa la nivel planetar.

□

Statuile ridicate faraonilor păstrau – conform mitologiei egiptene – spiritele morţilor (numite *ka*). Preoţii cu rangul cel mai înalt erau guvernatori de provincii.

Năframa de pe capul faraonilor reprezenta un simbol al puterii lor – trebuia să le creeze senzaţia de supra-umani.

Bărbia era prelungită artificial, ca astăzi la unele triburi din Africa.

□

Puţini ştiau să scrie şi să citească în vremea aceea, doar copiii faraonilor şi preoţii ori funcţionarii de stat de ranguri înalte.

S-a păstrat statuia prinţului Kauab, scrib în perioada domniei faraonului Khufu.

Scribii au fost respectaţi şi onoraţi.

Ei foloseau papirusul.

□

Grupul statuar al piticului Seneb împreună cu nevasta şi doi copii. Seneb a fost preot funerar al faraonilor Khufu şi Djedefra (2528-2520 î.C.).

{De notat că prin cărţile consultate de mine privind *Istoria Egiptului*, de Mohamed Hassan, şi *Ghidul ilustrat al Muzeului Egiptean din Cairo*, editat de Alessandro Bongioanni şi Maria Sole Croce, în 2005, anii de domnie sunt diferiţi, chiar şi numele faraonilor uşor schimbate – specialiştii egiptologi n-au putut ajunge la un acord.

□

De pildă, în *Istoria Egiptului,* Khufu (Cheops) e presupus c-a domnit între 2571-2548, cu douăzeci de ani înainte faţă de ce e tipărit în *Ghid* şi, analog pentru Djedefra, al cărui nume apare ca *Radjedef* (sufixul *-ra* putând face referinţă la Soare).}

Francezii au avut şi ei un Rege-Soare (*le Roi-Soleil*), Ludovic al XIV-lea (care-a domnit de la vârsta de 5 ani, sub regenţa lui Mazarin, între 1643-1715), devenind un monarh absolut (dictator) ce avea s-afirme că *Statul sunt eu!* (*L'Etat c'est moi!*).

□

Basoreliefurile egiptene sunt impresionante – au culoare roşie-cărămizie.

□

Capul sculptat al reginei Nefertiti, soția faraonului Akhenaten (1530-1333 î.C.), învăluită de legendă, care însă dispare brusc din istorie, auto-exilată într-un palat din nordul Amarnei și-nlocuită apoi de-o altă regină, Kiya – despre care nu se știe mult.

Fiicele lui Akenaten și Nefertiti au craniile deformate, alungite în spate (conform statuetelor descoperite în atelierul sculptorului Thuturose), probabil sufereau de dolicocefalie.

□

Unii faraoni distrugeau templele și statuile predecesorilor. De exemplu, Marenptah (1212-1202 î.C.) a dărâmat templul lui Amenhotep III (1387-1350 î.C.) pentru a-l construi pe-al său!

□

Multe sarcofage cu texte înscrise și figuri de zei, zeițe, plus bijuterii, haine, sandale, și arme desenate.

□

Trei zei importanți aveau: Osiris, Isis, și Horus.

□

Prizonierilor în lupte li se tăiau capetele... deși aceasta nu era o regulă unanimă.

□

Marele învățător al lui Alexandru Macedon a fost celebrul filosof grec Aristotel (384-322 î.C.) care a fost discipolul lui Platon și a lăsat o operă enciclopedică, prezentând universul ca finit și bine ierarhizat. Alexandru a intrat în Egipt în anul 332 î.C. după ce a învins armata persană condusă de Darius, la Issus, întemeind orașul Alexandria, port la Marea Mediterană, în Delta Nilului.

După moartea neașteptată a lui Alexandru, la numai 33 de ani, Ptolemeu – unul din generalii săi – preia controlul Egiptului și formează o dinastie care durează 270 de ani, având 16 conducători. Dintre aceștia Ptolemeu al V-lea a avut inspirația să ne lase pe o stâncă, numită acum Stânca Rosetta, un paragraf scris trilingv: cu

hieroglife, apoi în egipteana demotică (publică), și în greaca veche, în anul 196 î.C.

Datorită analogiei făcute între aceste scrieri, ce reprezentau același text, a reușit Champollion să descifreze hieroglifele egiptene.

Stăpânirea greacă a păstrat zeii egipteni, dar a introdus și mitologia helenă, ba chiar le-au combinat formând zei hibrizi: Amun – Zeus, Horus – Apollo, Thoth – Hermes.

□

Prea-frumoasa, celebra, și ecranizata regină Cleopatra (a VII-a – 69-30 î.C.) era grecoaică. A domnit asupra Egiptului între anii 51-30 î.C. și a fost iubita împăratului roman Caesar, apoi a generalului roman Antoniu, dar se sinucide (lăsându-se mușcată de o cobră!) în anul 30 î.C., împreună cu Antoniu, după ce împăratul roman Augustus (30 î.C.-14 d.C.) cucerește Egiptul.

Romanii impun ca limbi oficiale numai greaca și latina, iar în anul 380 d.C. decretează creștinismul ca singură religie de stat (datorită împăratului Theodosiu, care a domnit între anii 379-395).

După divizarea Imperiului Roman, în anul 395, Egiptul este încadrat în Imperiul Roman de Răsărit (Bizantin).

□

Tombele egiptene au fost prădate chiar din vremuri antice, dar cea a lui Tuthankhamun a supraviețuit intactă.

Tuthankhamun a devenit faraon la vârsta de 8 ani și a fost căsătorit cu fiica lui Akhenaten și Nefertiti, numită Ankhesen-paaten. Amândoi au condus sub îndrumarea generalului de arme Horemhed și a lui Ay, șef al personalului său.

La 18 ani Tuthankhamun moare. Nu se știe exact cauza, dar la o autopsie a mumiei sale, în 1968, s-a descoperit o lovitură în craniul său. Neavând urmaș la tron, soția lui trimite un mesaj regelui hitiților, Suppiluliuma, să-i trimită un fecior de-al său ca însoțitor, care să domnească peste Egipt. Regele trimite, deși șovăitor, însă

probabil acel fiu a fost ucis pe drum. Domnia a luat-o Ay, între 1323-1319 î.C., şi apoi Horemheb (1319-1291 î.C.).

□

Multe bijuterii descoperite, vase.

Arta reflecta mai mult aspecte religioase. Realismul avea forme exagerate, preamărind faraonii şi zeii.

În religia egipteană, zeităţile erau combinaţii între figuri umane şi animale (leu cu cap de om, om cu cap de pasăre, etc.). Animalele erau considerate sacre şi asociate cu divinităţi anume.

Fiecare oraş avea zeul său. Se aduceau ofrande zeilor.

□

După ocupaţia greco-romană (332 î.C.-640 d.C.), arabii conduşi de Amr Ibn El-Ass cuceresc Egiptul şi-l transformă în stat musulman.

În 1171 Saladin (1138-1193), general de origine kurdă, formează Dinastia Ayyubid în Egipt. El conduce luptele împotriva cruciaţilor şi reuşeşte să elibereze Ierusalimul de sub creştini, restaurându-l musulmanilor în 1187.

Capitala Cairo tot el o formează, prin unirea oraşelor El-Fustat, Al-Qatai, şi El-Kahira.

Regii dinastiei Ayyubid, pentru a ţine sub control vastul teritoriu, au cumpărat sclavi turci, numiţi *mameluci* (în arabă înseamnă „sclav”). Dar, în 1250, mamelucii preiau puterea în Egipt (!) Ei reuşesc chiar să învingă armatele mongole ale lui celebrului Genghis-Khan!

În 1517 Egiptul este cucerit de Selim I şi anexat Imperiului Otoman. Între 1798-1801 Egiptul intră sub ocupaţia lui Napoleon Bonaparte, care vroia să taie legăturile Angliei către coloniile ei.

În 1805 un turc albanez, Mohammed Ali, preia puterea şi încearcă să modernizeze ţara. Dintre succesorii lui, regele Ismael începe construcţia Canalului de Suez, în 1869. Dar, îndatorându-se

financiar Marii Britanii, englezii cotropesc ţara în 1882. Egiptul se eliberează în 1922.

Urmează regii Fuad şi apoi fiul său Farouk. Dar în 1953 Egiptul devine republică, primul preşedinte fiind Mohammad Naguib. Locotenent-colonelul Nasser naţionalizează Canalul de Suez. În *Războiul de Şase Zile*, Israelul învinge Egiptul, care pierde Peninsula Sinai, iar Canalul de Suez e blocat.

Anwar El-Sadat vine la putere în 1970 prin plebiscit. Egiptul învinge Israelul în octombrie 1973, în lupta de la Yum Kippur, redobândind Peninsula Sinai. Dar Anwar El-Sadat este asasinat de extremişti în 1981.

De atunci până în 2011, preşedinte a fost Hosni Mubarak.

Civilizaţia antică egipteană

16 decembrie 2007 – Cu autobuzul (*super jet*) de la Cairo la Alexandria, 25 LE (≈ 4,5$).

Cu prof. univ. dr. Adel Helmy Phillips (stânga).

Alexandria, oraşul Cleopatrei, cu clădiri frumoase, faleza pe malul Mării Mediterane, briza suflând mereu...

□

Ne-au aşteptat dr. Salah Osman şi dr. Muhammad Tawfiq Al-Dawi, amândoi de la Facultatea de Filosofie din Shebin Elkon.

Cu Salah scrisesem împreună o carte intitulată *Neutrosofia în filosofia arabă*, în limba engleză, pe care el a tradus-o în arabă, cu o prefaţă de Muhammad, şi a apărut la Editura Munsha't al-Ma'arif, din Alexandria.

Curios că volumul meu despre neutrosofie a mai fost tradus în rusă şi... chineză!

□

Ne-am cazat la hotelul Novah, cu vedere spre mare. 7 LE pe noapte (≈ 13,6$). Lângă Moscheea Ismael.

Duminica este deschis, aşa că trimit toate cărţile (vreo 30) pe la biblioteci în Cairo, Alexandria, dar şi în alte ţări arabe: Iordania, Siria, Sultanatul Osman, Emiratele Arabe Unite.

La musulmani vinerea şi sâmbăta e sărbătoare.

□

Pe Corniche – strada mării, construită la sfârşitul secolului al XIX-lea.

Tribunalul. Ambasada Italiană.

Casa fostului rege egiptean.

□

Nadida şi *basiema* – nişte prăjituri foarte dulci, mieroase.

□

Mohammad studiază dualismul corp-minte în filosofie. I-am propus *trialismul* corp-minte-spirit.

□

În arabă cifrele şi formulele/ecuaţiile ştiinţifice sunt scrise de la stânga la dreapta, iar textul de la dreapta la stânga.

□

17 decembrie 2007 – Cu maşina profesorului Tawfiq Al-Dawi la Menofia University în Shebin Elkom (la sud de Alexandria).

Au vorbit: Salah, Muhammad, şi eu despre cartea noastră comună (neutrosofia, generalizare a dialecticii) în filosofia arabă:

- Avicenna a promovat ideea că lumea este contingentă dacă este necesitată de cauzele ei, dar Averroes a respins această idee – şi totuşi amândoi au dreptate din punctul lor de vedere;
- teologia dialectică islamică (*kalam*), care promovează creaţionismul, a fost conectată de Avicenna într-un mod surprinzător cu opusul tradiţiei aristoteliene-neoplatonice – de fapt o mare parte din lucrările lui Avicenna sunt încadrate în neutrosofie;
- judecăţile religioase ale lui Averroes (*qadis*) pot fi conectate cu credinţele ateiştilor;
- metafizica şi teoria generală a emanaţiei, ale lui Al-Farabi, în contradicţie cu tratatele mistice şi scrierile Sufi ale lui Al-Ghazali (ne putem gândi la o coerenţă a cărţii lui Al-Ghazali *„Incoerenţa incoerenţei”*);
- combinaţia lui Al-Kindi de doctrine coranice cu filosofia greacă;
- neoplatonismul islamic + neoplatonismul occidental;
- în teoria sa despre secvenţa ciclică a civilizaţiilor, Ibn-Kaldun a spus: *Luxul duce la ridicarea civilizaţiei (pentru că oamenii caută să aibă confort în viaţă), însă luxul conduce şi la decăderea civilizaţiei (din cauza corelării sale cu corupţia eticii)*;
- pe de altă parte, există metoda de silogism *absent prin prezenţă* în jurisprudenţă, în care găsim aceleaşi principii şi legi neutrosofice;

- în fond, putem cita multe aforisme şi maxime arabe, miracole din Coran (Ayat Al-Qur'ãn), legile Sunna ale Profetului în sprijinul neutrosofiei – să citãm, de pildă, proverbul colocvial: *orice, care-i mărit peste limită, se transformă în opusul său*!

Dr. Muhammad Tawfiq Al-Dawi, Dr. Salah Osman, Dr. Florentin Smarandache.

□

Cartea noastră a venit bine, într-un moment când lumea arabă este dezbinată (deşi există o Ligă Arabă la Nivel Înalt), când opiniile lor privind Palestina sunt diferite...

Salah a pus link-uri din site-ul său către carte, în cele două limbi, încât versiunea arabă are acum mii de citiri (*hits*) lunar.

Fortăreața Qaitbay, din Alexandria, construită de sultanul Qaitbay pe locul unde era Farul, în anul 1480 d.C.

□

Moscheea Abn Al-Abass, la care merg și eu împreună cu Salah și Muhammad.

Bărbații intră pe o ușă, femeile pe alta. Ne-am spălat mâinile și picioarele.

M-am rugat și eu ca ei (zâmbeau).

Există trei ramuri importante ale musulmanilor: *suni*, *shia*, și *sufi*.

Florentin și Lilia în fața moscheei.

□

Vizităm Biblioteca din Alexandria, construită pe locul unde era celebra bibliotecă veche, conținând manuscrise și cărți de o valoare inestimabilă, care a fost distrusă de un incendiu (nu se știe exact în ce împrejurări)...

Enorme informații antice astfel s-au pierdut...

În față, statuia lui Alexandru cel Mare, de J. Pappas.

Mașini vechi de reprodus cărți.

Un cinema științific.

Despre Alexandria antică și Farul din Port (279 î.C.).

O expoziție a unui cineast specializat în filme despre faraoni: Shadi Abdel Salam (1930-1986), director, dramaturg, *designer* de costume.

Arhitectura bibliotecii e impresionantă.

Am servit prânzul la cantina Universității din Alexandria, invitați de Salah și Muhammad.

Salariul unui profesor universitar egiptean, îmi spun ei, atinge în medie 300$ lunar.

□

Seara ne plimbăm prin magazine, pe străzile *Safia Zaghloul* și *Mahmoud Salah El Din*.

□

Muzeul greco-roman din Alexandria.

Statui din epoca ptolemeică și din cea romană.

□

Teatrul roman.

Teatrul roman din Alexandria.

□

Maşini, oameni, tramvaie – amestecaţi.

Muzică şi aglomeraţie în piaţa de lângă marea gară din Alexandria.

Tăiau oile în public, le jupuiau... sânge pe jos.

Este ritualul *Eid Al-Adha* între 18 şi 23 decembrie.

□

Suntem invitaţi la Salah acasă. Ne duce cu maşina sa pe autostradă.

Compania Petrolieră Alexandria.

Portrete cu Mubarak.

Un litru de benzină costă 1,30 LE (≈ 0,24$).

Al doilea port din Alexandria

Ajungem în cartierul El Agamy.

Este sărbătoarea islamică de *hajj* (pelerinaj).

Suntem serviți cu mâncare egipteană tradițională: *oloheia*, *ta'leia*, *ta'hina*.

□

19 decembrie 2007 – Pe bulevardul mării, cu taxiul până la Grădina Montazah.

Trăsuri cu cai împodobiți.

Taxiuri galbene.

Clădiri frumoase, cu balcoane rotunde în dreapta, valurile apei în stânga. Palmieri... o splendoare.

În Grădina Montazah, pe faleză... să te bată briza mării cu miros de apă sărată... e bine pentru sănătate.

Statui vechi-vechi, parcă ruginite. Când se-nfuria marea, făcea prăpăd.

□

Covrigi cu mac (care-mi plac mie), doar 3-4 ¢ fiecare. O haită de pisici și pisicuțe prin grădină.

□

Companii americane văzute în oraș: McDonald, KFC, RadioShack.

□

Palatul El-Salamlek.

Catacombele Kom El Shogofa.

□

Curios că lumea ne-ntreba dacă suntem... ruși! (Liliei, venită din fosta URSS, îi plăcea să se dea rusoaică!)

□

Lahma = oaie; *Tram* = tramvai (din engleză)

□

Sarcofage din sec. al II-lea d.C., în stil egiptean și greco-roman. Au fost găsite în anul 1900.

Au trei etaje subterane; nivelul de jos este sub apă. Printre cavouri existau holuri unde erau sărbătoriţi morţii.

Romanii tăiau capetele prizonierilor şi-i aruncau într-o groapă adâncă.

S-au descoperit cavouri din timpul împăratului roman Caracalla (198-217 d.C.).

N-am avut voie cu aparatele de fotografiat.

Podul Grădinii Montazah.

□

Pilastrul lui Pompei, din granit, înalt de 27 m.

Pompeius Magnus (106-48 î.C.) a fost un general de stat roman, care-a luptat împotriva lui Caesar. Învins la Phassale, în anul 48 î.C., se refugiază în Egipt, însă la ordinele lui Ptolemeu al XIII-lea, este asasinat.

Când te uiți de jos în sus la această coloană... parcă ți-e frică să nu cadă peste tine.

□

În subteran sunt scobituri în perete unde se păstrau papirusurile. Alăturat, gropi largi, săpate în piatră, care serveau de fapt ca cisterne de apă. [Polițiștii ți-arată și apoi cer bacșiș – 1 LE.]

□

Apis este numele unui taur divinizat (în mitologia egipteană). Am văzut statui și se vând poze cu el.

Pilastrul lui Pompei

□

Am gustat suc de trestie de zahăr.
Am luat o gură de orient.

□

Copiii se uită la noi ca la urşi!

□

Lume multă, ca furnicile, pe străzi. La Opera din Alexandria este anunţat un spectacol pe 20 decembrie, sub bagheta lui Georges Boushra.

□

La cumpărături se adaugă taxe 12 %.

□

Poetul grec Constantin Cavafy (numele real Kavafis) a trăit şi creat în Alexandria (1863-1933).

□

Plaja lungă din cartierul El Mamoura.

Băieţei călare pe măgăruşi sau cai.

Ne scuipă marea cu stropi săraţi.

Maşini ruseşti LADA ca taxiuri.

□

Mâncăm *shish* şi bem suc *fayrouz* la restaurantul sirian *Tarboush*. Plus diverse ciorbe: *kofta*, *tahima*, *shorba*.

□

Aish = pită; *salat'a* = salată; *ahva* = cafea;
kātar = tren; *ta'hera* = avion; *otubiz* = autobuz;
sayara = maşină; *zauga* = nevastă.

□

Salah şi Muhammad cunosc un compozitor basarabean de muzică, Eugen Doga, lansat la Moscova!

□

Localnicii se roagă şi-n gară, îngenuncheaţă pe prelate, descălţaţi, în aşteptarea trenului.

De la Alexandria la Cairo facem 2 ore şi 15 minute, plătind 47 LE (≈ 8,51$) de persoană, la clasa I.

Citesc ziarul *Egypt Today*, 20 LE (≈ 3,62$)... de cele arabe nu mă pot atinge!

□

Pe 22 decembrie 2007 eram în Luxor, veniţi cu avionul din Cairo. La miezul nopţii ne-am cazat la primul hotel găsit, redus, condiţii proaste, dar numai 40 LE (≈ 9,06$) pe noapte.

Dimineaţa următoare ne-am mutat la hotelul Queens Valley, mai occidental, dar costul: 40$ pe cameră.

□

Cu taxiul, 25 km pentru 150 LE (≈ 27,17$), până în Valea Regilor, unde-s tombele faraonilor.

□

Plantaţii de banane, de mango, de trestie de zahăr.

Păduri de palmieri (consoarta nu mai văzuse!).

Un pod nou peste Nil... cât e de lat!

Viteza maximă 60 km/h.

Mine de alabastru.

□

Oraşul *Qurna* (şi ăsta are multe tombe).

Fabrica de papirus (pentru turişti).

□

Oprim la două statui enorme: *Coloşii Memnon* de 18 m înălţime.

Curios că multe locuri şi construcţii au denumiri helene, date de greci în perioada ptolemeică.

Aşa este cazul cu aceste statui intitulate *Memnon*, care-l reprezintă pe faraonul Amenophis al III-lea (1390-1353 î.C.), iar la picioarele sale două femei: nevasta, şi mama lui.

Continuăm drumul.

Ruine de temple. Se fac excavări.

Care cu decoraţiuni egiptene din alabastru.

Coloșii Memnon.

Valea Regilor.

Notez în carnețel numărul taxiului: 561, pentru a-l recunoaște la întoarcere, fiindcă-s multe care au adus turiști.

Grupuri venite cu autobuzul.

70 LE (~ 12,68$) intrarea la tombe, + 4 LE (≈ 0,72$) *tram*-ul.

Tombele lui Ramses al VI-lea (1143-1135 î.C.);

Ramses al III-lea (1184-1153 î.C.);

Ramses al IX-lea (1126-1108 î.C.);

Ramses al IV-lea (1153-1147 î.C.), toți aparținând dinastiei faraonice a XX-a.

Tomba lui Tuthankhamun.

Piatra pentru construcții a fost adusă tocmai din Aswan, pe bărci.

Văile Reginelor.

Acestea formează un cimitir de regine, prinţi şi prinţese. Cuprind săpături (tunele) prin munţi în care erau ascunse tombele.

Am vizitat Tomba Prinţului Amonchopeshfu (fiul faraonului Ramses al III-lea). Pe tombă e scris în italiană *figlio de* (fiul lui), fiindcă arheologii ce-au descoperit-o erau italieni.

□

Dacă mergi cu vreo maşină de la Luxor la Aswan, trebuie să fii în convoi, însoţit de poliţişti – pentru protecţia turiştilor. Fiindcă au existat cazuri când turiştii erau jefuiţi pe drum.

□

Templul Karnak în Luxor.

Intrarea se face prin Aleea Sfincşilor.

Temple dedicate zeităţilor: Amun-Ra (Zeul-Soare, pentru care egiptenii vechi aveau un cult deosebit), Mut, Khonsu, şi Montu.

Construcţii din timpul faraonilor Sety I (1289-1279 î.C.), Sety al II-lea (1199-1193 î.C.). Fiecare urmaş la tron adăuga câte o clădire, fie zeilor, ori evocând războaiele lor: Ramses al II-lea, Ramses al III-lea, Taharqa (690-664 î.C.).

□

23 decembrie 2007 – La 3 km de Karnak se află *Templul Luxor*, cu statui uriaşe.

Împăratul roman Diocleţian (284-305 d.C.) a încorporat acest templu în fortăreaţa legiunii sale. Romanii adaugă şi ei construcţii, dar pictează pe zidurile faraonice!

Templul e ridicat în vremea faraonului Amenophis al III-lea (1390-1353 î.C.).

Muzeul mumificaţiei

Subteran. Pe malul Nilului. 40 LE (≈ 7,25$) intrarea.

Notez:

- procedee de mumificare;

- vase în care țineau organele interne ale mortului;
- animale mumificate: pești, capre, gâște, crocodili, maimuțe, pisici;
- materiale folosite în mumificare: sare, praf, bandaje, rășină;
- modele de bănci funerare;
- planșete și capace de tombe reprezentând zei sau preoți.

□

Sufletul celui mort se întorcea și învia corpul mumificat – conform credinței egiptene.

Intrarea în Templul Karnak.

Templul Luxor.

□

500 de ani a durat epoca de glorie egipteană.
Luxor a fost capitală religioasă.

□

Multe coloane din piatră masivă

□

Peste 5000 obiecte s-au găsit în tomba lui Tuthankhamun.

□

Tinerele fete de astăzi, din Egipt, umblă cu părul acoperit, conform tradiției islamice, dar în blugi și rujate, fardate. O-mbinare de vechi și modern.

□

Consoarta, lată la față, nasul mic, buze groase, pare... faraonică.

□

Scrierea egipteană apare în anul 3250 î.C. şi este o combinare de litere, silabe, picturi. Aveau semne biliterale (câte două litere: *sa*, *in*, *pt*, *ma*, *pr*), dar şi triliterale (trei litere: *nfr*, *jrt*, ...).

Masca mortuară a lui Tuthankhamun.

Lilia, în magazinele cu artă egipteană.

□

Un suc naţional, cald: *karkade*.

□

Mulţi copii fugiţi de-acasă, hoinari, strigând după turişti:

– *Hello, money*! (Alo, [daţi-mi] bani!) sau:

– *Bacşiş*! (chiar aşa, bacşiş vine din turcă şi-a intrat în română şi arabă).

Cu vaporul pe Nil

24 decembrie 2007 – Cu vaporul pe Nil, din Luxor la Aswan. 190$ / noapte / cabină, plus 3 mese / zi. Cabina 319.

Vaporul se numeşte Regina Nefer şi are trei etaje plus terasă cu piscină şi jacuzzi, mese de ping-pong şi biliard

O plimbare pe Nil.

□

Două chinezoaice, mamă și fiică, din Manchuria, stau lângă noi. Mulţi turişti ruși: Nicolai, Oxana, Marina.

Turismul, apoi Canalul Suez sunt principalele resurse economice ale Egiptului de azi.

□

Ne cheamă la masă cu clopoţelul. Ne bat în uşă dimineaţa la şase (deşteptarea).

Mi-am cumpărat atâtea cărţi despre cultura egipteană... care formează partea cea mai grea a bagajului... atârnă ca piatra!

□

Mi s-a rupt de tot rucsacul, trebuie să-mi cumpăr altul.

□

Navigăm pe Nil în amonte.

Ai o viață și simți c-o trăiești, ai o viață și simți că se duce...

Claxonează vapoarele trecând unele pe lângă altele.

Frumos se văd luminile pe țărm. Mă gândeam că Oltețul meu să fi fost navigabil, să mă fi plimbat cu barca...

S-a făcut frig brusc și grupurile de ruși și persoanele din India au dispărut înăuntru, la căldură.

Să mai văd o dată luna de pe Nil... și plec și eu.

□

Mi-aduc aminte de filmul polițist, ecranizat după romanul Agathei Christie (1890-1976), *Moarte pe Nil*.

□

E seara de Crăciun și vaporul s-a împodobit cu *Merry Christmas!* [Crăciun Fericit!] (Rușii, care-s ortodocși, sărbătoresc Crăciunul pe data de 6-7 ianuarie, după ritul vechi).

Ghidul lor, care-i arab, vorbește rusește perfect. Din nouă milioane de turiști pe an, ce vin în Egipt, cinci milioane sunt ruși.

Piscina de pe vapor.

□

Puțini turiști americani – probabil din cauza conflictului dintre arabi și evrei, în care guvernul american e necondiționat de partea evreilor.

□

Seara: dansuri arabe la barul vaporului... cu jocuri de lumini...

Pe vapor simt și eu că sunt în vacanță și mă odihnesc.

Vaporul s-a oprit la Esno, unde înnoptăm.

□

25 decembrie 2007 – Doar 1 % din populația Egiptului trăiește în oazele din deșert.

□

Aerul curat de dimineață ne înviorează.

Templul Zeului Horus al Cerului din orașul Edfu.

A doua religie în China, după budism, este islamul (în nordul țării) – ne spun chinezoaicele.

Confucianismul este filosofie de viață sau religie?

□

Oprim iar în orașul Edfu, unde vizităm Templul Zeului Horus al Cerului, zeu cu cap de vultur și corp de om.

□

Legenda discului înaripat ne relatează că regele zeilor, Re-Harakhte, l-a trimis pe Horus să înăbușe o revoluție izbucnită contra lui. Horus îi bate pe rebeli, dar aceștia reapar sub formă de crocodili și hipopotami. Dar Horus i-a alungat în Nubia unde el a luat forma unui disc înaripat.

Construcția templului a început în anul 237 î.C., în timpul domniei lui Ptolemeu al III-lea (246-222 î.C.) și continuată de ceilalți Ptolemei. A fost terminat în anul 57 î.C.

Templul a fost descoperit în anul 1860 în condiții deplorabile (plin cu gunoaie).

Ghidul ne spune că fermierii și creștinii au locuit în el, distrugând inscripții egiptene și punând însemne creștine.

□

La *Templul Kom-Ombo* din orașul cu același nume.

Are 18 metri înălțime. A fost distrus de cutremur. Un crocodil mumificat reprezentând Zeul Infernului.

□

Insulițe în mijlocul Nilului, pe care pasc vaci.

□

Poze egiptene și pe bancnotele contemporane.

□

Fotografiez seara, de pe vapor, luminile orașului Kom-Ombo... parc-ar fi Las Vegas pe apă!

Templul Kom-Ombo din oraşul cu acelaşi nume.

Lilia a vomitat rău... chinezoaica a mică la fel... din cauza mâncării ori a fumului vaporului... diaree, dureri de cap...

□

26 decembrie 2007 – Aswan. La barajul înalt, construit între 1961-1971 de URSS, ne spune ghidul. Cu o lungime de 500 km, fiind al doilea lac artificial ca lărgime din lume.

□

Oamenii care trăiesc în sud se numesc *nubieni*.

□

Templul Philae.

Acest templu, care-a fost inundat din cauza barajului pe Nil, a fost tăiat în 450 000 de bucăţele şi transportat lângă insula Agilkia şi reasamblat. Templul este dedicat zeiţei Isis, soţului ei Osiris, şi fiului lor, Horus.

Templul Philae din Aswan.

Obeliscul neterminat. Locul arată ca o mină de roci, folosită la construirea de obeliscuri.

□

Ne-am cazat la hotelul numit tot Philae, în Aswan, cu 120 LE pe noapte (≈ 21,74$).

□

Moscheea Hassan.

Strada *Saad Zaghlol* cu magazine, piață, duce la gară.

Mausoleul lui Aga Khan.

Templul lui *Khnum* și Nilometrul (cum măsurau egiptenii, grecii, și romanii nivelul apei Nilului). Mă gândeam cum la noi se transmitea mereu la radio în română și franceză nivelul apei Dunării.

□

Moscheea Tabia.

□

La televizor, în hotel, pe canalul *Nile TV International*, filem arabe traduse în engleză, plus ştiri în engleză: asasinarea fostului prim-ministru al Pakistanului, Benazir Bhutto, candidată la Preşedinţie, în opoziţie faţă de dictatorul Pervaz Musharraf.

Ştiri şi-n franceză.

□

28 decembrie 2007 – Diaree continuă – din cauza bacteriilor la care nu-s obişnuit... Iau *zantac*, plus un antibiotic (*amoxicilină*).

Aici poţi cumpăra orice de la farmacie, nu-i restricţie ca-n SUA.

□

O barcă cu motor (marca Yamaha, japoneză) ne duce de pe malul stâng, pe malul drept al Nilului. Costă 25 LE (≈ 4,5$) pe oră.

Există şi bărci cu pânze, care-s mai încete. Costă 5 LE (≈ 0,91$) de persoană. Barcagiii strigau unii la alţii.

□

Pe *Insula Elefantină* la Muzeul de Antichităţi Aswan. 25 LE intrarea. Obiecte din anul 3200 î.C. dedicate Zeului Soare (Ra).

Sarcofage.

□

Vedem Nilometrul, care-a măsurat nivelul apei Nilului în sistemele faraonic, grec, roman, şi turc.

Alăturat, *Templul lui Knum* (1800 î.C.).

□

Pe *Insula Amun* există un hotel scump, de lux, cu acelaşi nume.

Stânci mari de granit.

Pe *Insula Aga Khan* vedem Mânăstirea Creştină Sf. Simion. Pioşii locuiau aici (dormeau, găteau), şi se rugau aici.

Aveau cuptor (cum făcuse mama la Bălcești, în curte), iesle pentru cămile, bucătărie, camere de dormit, o cruce.

□

– Hai sus pe cămilă!

Lilia mai curajoasă decât mine. 25 LE pentru 20 de minute.

Mugeau săracele cămile în hățuri... Pe a mea o chema Rambo și era cam băloasă.

□

Pe *Insula Kitchener* vizităm Grădina Botanică: 10 LE (≈ 2,20$).

Pe altă insulă tombe faraonice.

□

Cinăm la restaurantul *Monalisa* de la debarcader. Pește prăjit pe grătar, cu orez: 13 LE (≈ 2,36$) porția.

Piramidele

La miezul nopții luăm avionul de la Aswan la Cairo – 394 LE (≈ 71,38$) de persoană.

□

29 decembrie 2007, Cairo – I-am spus taximetristului, în aeroportul din Cairo, să ne ducă în centrul orașului, la un hotel în jur de 40$ / noapte.

New Garden Palace Hotel, etajul 6, camera 66; 200 LE (≈ 36,23$) pe noapte. Condiții bune: apă caldă, baie, curat.

□

Dimineața, cu metroul, spre Giza, pentru a vedea piramidele. Biletul costă 1 LE (≈ 0,18$).

Femeile intră în vagoane separate de bărbați. Dacă-i o pereche, intră în vagonul de bărbați; copiii însoțesc părinții.

De la stația Sadat, lângă hotelul nostru, la stația de metrou El Giza. De aici luăm un autobuz public, apoi un microbuz. Am economisit de douăzeci de ori cât ne-ar fi cerut taxiul.

Unii locuitori au case și trăiesc chiar lângă piramide.

Se oferă tururi pe cămile sau cai, în jurul piramidelor.

50 LE (≈ 9,06$) intrarea la Giza.

Consoarta, speriată că i s-au furat 1.500$, cărțile de credit, pașaportul american... când colo le uitase la hotel (s-a dus cu taxiul să verifice și s-a întors liniștită)... .

Măi, periculoși sunt pușlanii ăștia: se țin după tine... *dă-mi un dolar, dă-mi un euro*... până-ți prind un moment de neatenție... .

□

Vântul ne sufla praf în ochi. Lume berechet, autobuze, caleşti cu cai, polițiști pe cămile, încât era să-mi pierd... nevasta!

□

98 de piramide faraonice au fost descoperite, dar cele mai mari sunt la Giza, anume: Cheops, Chefren, Mycerinus. Alte patru piramide, mici, mai există la Giza.

În fața Sfinxului.

□

Chiar în fața piramidei mari se află templul mortuar. Faraonul era îngropat înăuntrul piramidei, care-i asigura contopirea cu Zeul-Soare și apoi întoarcerea la viață, precum astrul care apune și răsare iar.

Piramidele de la Giza.

□

25 LE intrarea în tunelul îngust, fără aer, de la Cheops. Persoanele care suferă de claustrofobie ori sunt slabe de inimă sunt sfătuite să nu se aventureze.

Conform istoricului grec Herodot, construirea piramidei lui Cheops, care-i cea mai mare, a durat 20 de ani, folosind 200 000 de lucrători şi utilizând circa 2 200 000 blocuri de calcar, fiecare din ele cântărind 2,5 tone.

Piramida avea 146 m înălţime (în prezent doar 137 m, din cauza eroziunii) şi fiecare latură a bazei pătrate avea 223 m (acum doar 220 m).

□

Muzeul de bărci Cheops.

40 LE (≈7,25$) intrarea. Ni se dau cipici în picioare.

Machete de corăbii. Tehnologia construirii de corăbii la egipteni. Putem face poze, însă fără bliț. Au fost găsite corăbii îngropate, intacte – una era expusă la muzeu.

Tomba lui Senegemib, din Dinastia Faraonică a V-a (2465-2323 î.C.).

□

Cămilele stau în genunchi, așteptând clienții:

– Nu te costă niciun ban, zice stăpânul... decât 5 lire (!)

Asfințit de soare la Giza.

□

Și polițiștii caută să mai ia câte-un ciubuc: fie să-ți facă poze, ori să-ți explice câte ceva.

□

Nu ne putem obișnui cu mâncarea locală... ne ducem la restaurante europene sau americane.

La baza piramidelor.

□

La *KFC* (american): cartofi prăjiți, o cutie de PEPSI, sandwich de pasăre (19,50 LE ≈ 3,53$) – chiar în fața piramidelor Giza.

O luăm pe jos, la-ntâmplare, prin Orașul Vechi: strada Mohamed Alistri, strada Shaida Aisha (direcția Shubra), etc.

□

30 decembrie 2007 – În timpuri faraonice capitala Egiptului a fost orașul Memphis, care-n limba greacă înseamnă *stabil*, *frumos*, dezvoltat mai ales de Ramses al II-lea (1279-1212 î.C.), a cărui statuie – înaltă de 18 m – a supraviețuit printre puținele ruine rămase după dispariția orașului. Alexandria a eclipsat Memphis-ul în perioada ptolemeică.

Lângă Memphis, părăsind pădurea de palmieri, în deșert, există complexul de *Piramide în Trepte*, numit Saqqara.

□

Mai întâi: *Muzeul Imhotep*.

Vizionăm un film narat de cunoscutul actor arab Omar Shariff, care-a jucat în filme americane.

Arheologul francez Jean-Philippe Lauer (1902-2001) s-a ocupat de formarea acestui muzeu.

Imhotep este considerat părinte al medicinei, precum Hipocrate (460-377 î.C.) la greci, dar şi arhitect.

Numele Saqqara vine de la unul din zeii cimitirului: Soker.

Inscripţii în arabă, engleză, franceză.

Tomba faraonului Djoser (Netjerikhet) din Dinastia a III-a (2649-2575 î.C.). Monarhia era considerată de esenţă divină.

Piramida faraonului Unas (2356-2323 î.C.), piramida faraonului Teti (2323-2291 î.C.), dar şi mastabe de prinţi, prinţese, preoţi:

- mastaba lui Idut (fiica lui Unas);
- mastaba lui Ti (preot);
- mastaba lui Ptah-Hotep şi Mereruka – în care găsim scene din viaţa ordinară (ce bine!) a egiptenilor antici.

Mastaba vine din arabă (*mastabah*) şi este un monument trapezoidal construit deasupra camerei funerare (în Egiptul Antic).

Necropola taurilor sfinţi Apis, ai Zeului Ptah, era închisă. *Ptah* reprezenta Verbul Creator.

□

Mumiile din tombe au fost duse la Muzeul Egiptean din Cairo.

Piramida lui Djoser este prima care ar fi existat (conform descoperirilor de până acum).

Piramidă în trepte la Saqqara.

Primele șase trepte sunt mari, ca o scară. Pe suprafețele sudică și vestică treapta de jos s-a dărâmat. Este încă șantier de lucru, având schele împrejur.

□

Am tăiat-o prin deșert către stația de mașină
– Ptiu, îmi intră nisip și-n gură!

□

Rutierele, autobuzele n-au numere, ci întrebi unde merg sau controlorii de bilete strigă ei, și opresc oriunde văd posibili călători de-a lungul traseu.

□

Intrăm într-un magazin de covoare arabe de mătasă, lână, bumbac, cu motive faraonice sau islamice, numit *Akhnaton*.

Pe strada principală, Kasr El Einy, lângă hotelul nostru, se află Universitatea de Cercetări Tehnologice, și Asociația Scriitorilor Afro-Asiatici.

□

În Egipt sunt școli în engleză, franceză, germană, rusă.

Revelionul

Revelionul 2008 l-am petrecut acasă la profesorul Adel Helmy Philips. El a făcut studii de fizică la Universitatea Harkov din Ucraina, şi s-a căsătorit cu o rusoaică, Natalia. Pe fata lor o cheamă Sandra, care vorbeşte arabă, rusă, şi engleză, iar pe prietenul ei, Tamir.

Ei locuiesc în districtul 8 din Cairo. Prind posturi de televiziune în rusește (de la Moscova). O văd la TV pe moldoveanca Sofia Rotaru, din Cernăuți, care cântă rusește.

□

E frig în apartament... şi nu mi-am luat un pulovăr de schimb.

Autorul... egiptean!

□

La musulmani sărbătoarea de An Nou se numește *higra* și este pe 9 ianuarie.

□

Populația Egiptului crește repede: un milion pe an (la fiecare 30 de secunde se naște un egiptean). În prezent sunt 80 de milioane.

□

Tot felul de mașini pe străzi, dar cea mai populară e Hyundai (coreeană).

□

Târguim în zilele care ne-au mai rămas.

□

Un fruct *dom*, la aspect precum cartoful.

□

La o agenție de tursim am văzut listată și compania românească Tarom.

□

Citesc în *Egypt Today* (Egiptul astăzi) despre emigranții ilegali egipteni care încearcă să ajungă pe mare în Italia, traversând 1500 km. Mulți se înecă. Cei care însă reușesc să ajungă, trebuie să stea clandestini, să nu-i depisteze carabinierii și să-i deporteze.

Alte ziare în engleză: *The Egyptian Gazette*, iar în franceză *Le Progrès Égyptien* - care se tipăresc aici.

□

La bufete sau chiar pe trotuare, în fața caselor, localnicii trag din narghilea (fumează)... care se numește *shisha* în arabă și e mare și îndoită ca un trombon.

Se folosește și în Qatar, Emiratele Arabe, Turcia.

□

Președintele Hosni Mubarak (aflat la putere din 1981) anunța construirea de centrale nucleare pentru producerea de energie.

Ministrul Electricității și Energiei al Egiptului, Hassan Yunis, a declarat că prima centrală nucleară va fi operațională în circa zece ani.

□

Hieroglife, în limba greacă, înseamnă *inscripții sacre*.

WO LIEGT DER RHEIN?

27.06.2008 – S-a împuţinat îngrămădeala precum şi cozile din aeroport, la trecerea prin controale (*Security*), dar tot trebuie să ne descălţăm, să ne scoatem cureaua de la pantaloni, obiectele de metal din buzunare, ceasul...

□

American Airlines cere 15$ pentru primul bagaj şi 25$ pentru următorul, dar *United* nu m-a taxat nimic.

S-a scumpit benzina şi ne aşteaptă o recesiune economică (sau chiar depresiune).

Călătoriile-s mai costisitoare. Din Albuquerque până la Köln (în Germania) am plătit 1.306$ (bilet luat pe Internet, cu o carte de credit Visa Chase, pe care o folosesc fiindcă îmi dă 1-3 % dobândă, în funcţie de cheltuieli). Cu mulţi ani în urmă, mă costa 1.000-1.100$ până în România, schimbând trei avioane.

Şi pentru americanul de rând viaţa s-a înrăutăţit. Arătau la televizor, la ştiri, oameni jeluindu-se că nu le-ajung salariile pentru a se întreţine.

Pe lângă acestea se adaugă şi criza locuinţelor... 2.000.000, ba chiar mai mult, de cetăţeni şi-au pierdut casele, pe care le cumpăraseră în rate, la care trebuiau să plătească timp de 20-30 de ani.

Am făcut nişte socoteli simple: o astfel de casă, la care plăteşti rate lunar, timp de 30 de ani, ajungi să dai pe ea de două ori şi jumătate preţul! (Îi îmbogăţeşti pe bancheri...)

Mulţi locuitori au făcut împrumuturi bancare, cu *dobândă variabilă*, dar la scurte intervale băncile ridicau dobânda – şi *proprietarii pe datorie* au dat faliment. Dar şi băncile au pierdut miliarde de dolari...

Eu îmi cheltuiesc ultimul bănuţ pe călătorii. Stau într-un apartament cu o cameră. Chiriaş.

Și mă gândesc la Păstorel Teodoreanu, ghidușul poet petrecăreț, care a lăsat cu limbă de moarte să se scrie pe mormântul său: *Toată viața am fost chiriaș. / Iată-mă proprietar*!

□

Zborul 5960 spre Chicago este amânat de câteva ori din cauza furtunii, încât pierd legătura din Chicago spre Londra. Dar tot răul spre bine, fiindcă reduc timpul de așteptare în Londra: de la șapte ore la patru, până iau avionul spre Köln.

□

Am plecat cu zborul 938 la 21:31 din Chicago, după ce făcusem o nouă rezervare pe computer (*Easy Check-in*), care mi-a tipărit un nou bilet (electronic), cu loc în față, nesperat: 11A.

□

– Uite, zic, de cinci luni de când n-am mai circulat cu avionul (din ianuarie, când mă-ntorceam din Egipt), s-au schimbat/modernizat avioanele... scaune reglabile la picioare, spate, bec mic de veioză atașat, spațiu lărgit între scaune...

– Aici ești la clasa de biznis, râde colegul meu.

Eu călătoream numai în clasa economică – la strâmtoare.

□

Se vede Canalul Englez (Pasul Calais) în întregime, din avion, 25 km lățime, care desparte Anglia de partea continentală a Europei.

□

În Köln mi s-a pierdut bagajul! Am completat formulare la *Lufthansa*, compania germană aeriană, și mi-au promis că voi primi geamantanul în zilele următoare. Deseori am ghinionul ăsta! De-aia prefer, de multe ori, să iau bagajul cu mine, înăuntru.

□

Făcusem rezervare, pe Internet, pentru o noapte la *Hotel König*, pe Kalker Hauptstrasse. De la aeroport, ca să nu plătesc taxiul – 25€ - am venit cu trenul.

Mă uit în dicționarul *German-English – English-German*, editat de compania Langenscheidt, în 1993, cum se scrie tren: *zug* și citesc ca-n românește: zug... oamenii pe stradă dau din cap că nu-nțeleg... pe urmă văd, la traducerea din germană în engleză, că se pronunță [*tsu:k*], cu *u* lung, de la *țucă*... Dar la gară se scria *bahn* (= tren).

M-a costat biletul numai 2,3€, două stații.

□

Singurele expresii germane pe care le știam sunt: *Danke schön* = mulțumesc frumos, și *Bitte* = vă rog.

□

Trotuarele sunt împărțite în două: partea dinspre stradă pentru biciclete (mă claxonau bicicliștii... că eu nu știam!), iar cealaltă pentru pietoni.

La traversarea străzii apăs pe buton și apare: *Bitte warten* în verde; am crezut că pot să trec, dar acum mă claxonau mașinile.

Când mă uit în dicționar constat că însemna: *Vă rog să așteptați*!

□

Am început ca Păcală! Iar cu bagajul pierdut: n-am haine de schimb (stau transpirat după o noapte și-o zi de moțăit pe drum), n-am cărțile despre DSmT pentru conferință... sunt neras și murdar, n-am pijamale să dorm...

□

Plătesc 34€ hotelul, iar patroana îmi spune că este din Iran și că a lucrat cu mulți români în Köln... știe și cuvinte românești: *Ce faci? Bine! Cu plăcere!* Îi răspund că știu și eu un cuvânt în limba farsi: *Muceachera* (mulțumesc), și femeia zâmbește.

□

Mașini cu steaguri mici, fâlfâind în vânt... negru, roșu, galben. Mâine, la 20:45, e finala Campionatului European de Fotbal, Germania – Spania, la Viena.

□

Văd și steagul turcesc (semiluna), aud muzică orientală în mașinile trecând. Există o importantă comunitate turcă (vreo cinci milioane), în special veniți după cel de-al Doilea Război Mondial, când lipsea forța de muncă în Germania (mulți pieriseră pe front).

La o cârciumă de-a lor, comand în turcește:

– *Arkadaș, ben istiorum bir tane kebab*. (Domnule, eu vreau o bucată de kebap.)

Turcul râde:

– *Ben istiorum para*!, zice. (Eu vreau bani!)

Îi povestesc c-am făcut lagărul în Istambul și Ankara (1988-1990), așteptând viza americană de emigrare.

□

Peste drum de hotelul meu, la câțiva zeci de metri, Parohia Catolică Sf. Maria – i se vede turnul piramidal, ascuțit, dominând văzduhul.

□

Seară petrecută în *Berăria Sünner*, scriind jurnalul și citind ghiduri turistice despre oraș.

□

28.06.2008 – Duminică dimineața. O iau pe străzi spre centrul orașului, dincolo de râu. Murdărie pe străzi; mă surprinde, acum cin'șpe ani, când îl vizitam pe criticul și eseistul literar Titu Popescu, stabilit lângă München, era curat – farmacie.

O femeie căutând prin gunoaie... am citit în revista românească de exil, *Clipa,* din California, că 20% din populația germană trăiește sub nivelul de sărăcie. Iată că nu doar România are probleme!

□

Mulți bicicliști, motocicliști. Trec podul Hohenzollern peste Rhin. *Brücke* înseamnă pod.

Familia Hohenzollern a domnit peste Prusia între anii 1701-1918 și peste România între 1866-1947. Nu putem scăpa de ei nici astăzi! Sub ramura Sigmaringen, desprinsă din ramura Sovabl a contelui de Zollern (mort în jurul anului 1201), a condus Principatul și apoi Regatul României.

Podul Hohenzollern peste Rhin.

□

Am întâlnit pe Dr. Thank-Bink To, director tehnic la Volkswagen, împreună cu un cercetător de-al său, Alexander Kirchner, care au implementat Teoria Dezert-Smarandache de fuziune a datelor la mașinile Volkswagen. Așadar, o companie germană internațională folosește DSmT.

□

Prof. univ. dr. Ion Iancu, de la Universitatea din Craiova, fost coleg de-al meu, îmi mărturisea că fiului său cel mare, plecat la

specializare în Germania, la compania Volkswagen, i s-a dat să studieze... Teoria Dezert-Smarandache.

Autorul, cu Dr. Thank-Bink To, director tehnic la Volkswagen.

□

Trec şi două trenuri în acelaşi timp şi zguduie podul.

Anticariate multe pe malul celălalt... casc şi eu gura. Cumpăr un CD, de Peter Kraus, cu muzică germană. Şi altul cu ABBA Revival, melodii de pe vremea mea, când eram tânăr.

□

Apa lovindu-se de pietrele ţărmului... şi miros de peşte sărat.

□

Dolarul e slab: 1€ = 1,5794$ şi, de aceea, mai mult privesc decât târguiesc.

□

Pe scările din fața Catedralei Köln, chibiții îmbrăcați în tricouri cu nume de fotbaliști ai echipei naționale a Germaniei: Ballack (căpitanul), Podolski (ăsta sună slav), Klose... sau scris *Deutschland* (Germania).

□

Întâlnesc români, din Vâlcea (de la mine) și din Turnu-Severin, veniți doar cu buletinul (fără pașaport) în Germania.

De când cu Europa Unită românașii noștri pot călători liber.

□

Beau bere *Reissdorf Kölsch* și privesc finala Campionatului European de fotbal. M-am schimbat la Rhein Hotel St. Martin, camera 211, etajul doi, chiar pe malul Rhinului (se vede pe fereastră). Jos sunt restaurante cu terase și televizoare mari. Mulțimea de chibiți, îmbrăcați în culorile steagului german, strigă din când în când.

□

Podemos (Putem) – scriseseră ziarele spaniole.

În America doar pe canale spaniole (8, 14) mai văd fotbal.

Rar.

Uneori doar rezultatele, seara la 10, transmise de *Telemundo* – și fazele de gol.

□

Au jucat spaniolii ca niște lei-paralei, Torres marcând dintr-o situație imposibilă – cu tot efortul și dârzenia nemților.

Talentul și-a spus cuvântul, nu munca, stăruința peste puteri.

□

Jean Dezert trebuie să sosească cu trenul de la Paris.

□

Cumpărat *Vitasprint* de la farmacia din gară.

Am spus că mă simt mereu obosit, fără puteri, moleșit... și vânzătoarea mi-a dat patru sticluțe cu vitamina B_{12} praf, pe care-l vărsam într-un lichid roșiatic, dulceag: 11,50€.

Catedrala Köln pe malul Rhinului.

□

Jean zice că m-am îngrăşat fiindcă mâncarea în America nu e aşa sănătoasă ca-n Franţa (*junk food* se numeşte în engleză).

□

Nemţii, de fapt întreaga Europă, depind de gazul rusesc, îmi comunică un localnic.

□

Sunt surmenat... prea mult efort intelectual şi deloc efort fizic! (Am muşchi de... creion! Fleaşc!...)

□

M-am întreţinut cu polonezul Ksawery Krenc, din Gdansk, şi profesorul de matematică Mark E. Oxley, de la Institutul Militar de Tehnologie Aviatică, din Dayton, Ohio (Statele Unite).

Cu Dr. Mark E. Oxley.

□

Am urcat în Catedrala din Köln până-n vârf, dar cu greu. De două ori am odihnit. M-am îngreunat, mă mişc alene, obosesc şi transpir repede...

Se vede Rhinul de pe catedrală, poduri peste el, multe şlepuri. Rhinul are lungimea de 1.320 km şi se formează în Elveţia, prin contopirea Rhinului anterior (izvorât din masivul Saint-Gothard) şi Rhinul posterior (izvorât din masivul Adula) – vărsându-se în Marea Nordului şi trecând prin Ţările de Jos.

□

Pe 30 iunie 2008 am prezentat, împreună cu Jean, seminarul de 3 ore despre TDSm (Teoria Dezert-Smarandache) şi-am donat câte-un exemplar al volumului II al cărţii cu acelaşi titlu participanţilor.

Nici în programul tipărit al conferinţei şi nici pe pancartele din sală numele meu nu figura (decât la secţiunea de co-organizator al sesiunii despre DSmT): nici la seminar, nici la lucrarea despre probabilitatea subiectivă DSmPε. Întrebând pe organizatorii germani de ce au cenzurat numele meu, directorul tehnic, Martin Ulmke, a dat din umeri că nu ştie din ce cauză, iar Wolfgang Koch, pe care-l ştiam de la conferinţele anterioare, ca director executiv, a anunţat apoi, într-o şedinţă, şi contribuţiile mele – ca să mă liniştească.

I-am răspuns cu un citat în latină: *Verba volant, scripta manent* (vorba zboară, scrisul rămâne).

Catedrala din Köln.

Colac peste pupăză, bagajul mi se pierduse pe avioane, cu *laptop* cu tot şi nu mi-a fost returnat decât după ce m-am întors în

America, parcă în bătaie de joc – când nu mai aveam nevoie de hainele de schimb, fiindcă ajunsesem acasă!

Lufthansa mi-a decontat 130$ numai pentru nişte şosete, cămăşi, lucruri cumpărate în Germania, să am cu ce mă îmbrăca.

Köln – panorama.

□

01 iulie 2008 – În trenul Köln – Düsseldorf.

9,30€ tichetul, cumpărat de la automat. Nerăbdător să cunosc, să văd, s-aud... cât mai multe. M-avânt în necunoscut să-l descifrez ca pe un rebus.

□

Cu dicţionarul german în mână. Pe străzi. Mai descifrez câte-o firmă, mai pot întreba ceva.

Cu Dr. Branko Ristič – sârb emigrat în Australia (stânga) şi Dr. Christophe Osswald – francez (dreapta).

□

1,2€ tramvaiul în Düsseldorf, de la gară în centru. Ziare turceşti la chioşcuri! Plus spaniole, franceze, engleze, italiene, chineze (pe lângă cele germane).

□

E bine să poţi vizita multe ţări, să compari. Altfel ai avea impresia că cine ştie ce aur şi miere curg pe alte meleaguri, ce

perfecțiune... Când colo, peste tot e cam la fel... poate o mai bună infrastructură în unele locuri față de altele.

Globalizarea va duce la o mare omogenizare.

□

Trec prin parcuri umbroase, răcoroase, verzi, cu copaci înalți. Un lac cu multe gâște (iau și o pană). Fete citind cărți. Copiii aruncă mâncare la rățuște. Păsările vin și ciugulesc din mână.

Parcă aș scrie poezii sau o proză liniștitoare în parcul *Hofgarten* din Düsseldorf, lângă Aleea Regelui (*Königallee – könig* înseamnă rege).

Garten înseamnă grădină (ca-n engleză: *garden*).

□

În orașul vechi, cafenele, restaurante...

□

Văzut *Muzeul de Ceramică* (artă islamică), 3€ intrarea. Totul scris numai în germană. Alăturat, *Muzeul de Film*, intrarea la fel: 3€.

Directori de film prezentați:

- *Hitchcock* (1889-1980), multe pelicule regizate de el am văzut când eram copil, la Teleenciclopedia... de mister;
- *Fellini* (1926-1993);
- *V.I. Pudovskin* – cercetător de film;
- *Ingmar Bergman*, *A.P. Dowshenko*;
- *Rainer Werner Fassbinder* („*Orice fac are ceva comun cu mine*")
- „*Le style c'est l'home*" (Stilul este omul) – *Buffons*, 1753;
- *Rossellini* (1906-1977) – neorealismul;
- *Alain Resnais* (cu celebrul și controversatul film „*Ultimul an la Marienbad*", din 1922);
- *Luciano Visconti* (1906-1976) cu cinematograful antropomorfic;

- *René Clair* (1898-1981) – poet avangardist și director;
- *Charlie Chaplin* (1889-1977) afirma despre Jèan Renoir (1894-1979) că este Molière-ul scolului XX;
- polonezul *Andrzej Wajda*;
- *Luis Buñuel* (1900-1983);
- *Andrei Tarkovski* (1932-1986);
- *Robert Flaherty* (1884-1951) – pentru filme documentare;
- *Vittorio de Sica* (1902-1974);
- filmul *„Vise pe care le cumperi cu bani”*, de *Hans Richter,* din 1944-1947;
- teatrul artistic de umbre din sec. II, din China, iar cu scop religios în India, Thailanda, și-n insula indoneziană Bali; *„Mahabharata”* și *„Ramayana”* se joacă și astăzi în Teatrul de Umbre. Personajele sunt formate din figuri decupate și luminate.
- statuete ale comicilor *Stan* și *Bran*, *Chaplin*;
- jucării din *Star Wars* (Războiul stelelor), iar mai recent din *Harry Potter* (pentru copii);
- *Greta Garbo* și *Robert Taylor* în filmul *Le Roman de Marguerite Gauthier*;
- bustul actorului francez *Fernandel* (l-am văzut în filme când eram copil);
- *Andy Warhol* a filmat timp de 80 de ore continuu clădirea *Empire State Building* în 1964, iar pelicula sa a durat... tot atâta!
- afișe, ziare, reviste cinematografice;
- machete de teatru.

□

Seara, când m-am întors, am uitat să cobor la Köln (mi se părea c-ajunsesem prea repede!)... și-am ajuns la Frankfurt! Era un

tren rapid. În Europa distanțele sunt mici, față de continentul american.

□

02-03 iulie 2008 – Din Köln (în engleză *Cologne*) vine apa de colonie.

□

Muzeul Ludwig din Köln.

9,50€ intrarea, plus 0,50€ garderoba. Despre arta animală, arta conceptuală, expresionism, arta informă, arta minimală, suprarealism.

Mă uit după fapte deosebite, experimentale, avangardiste:

- tablou negru de Alexander Rodtshenko (1891-1956);
- fotografii din unghi oblic;
- descopăr un pictor născut la Iași, *Arthur Segal*, în 1875 (de care n-auzisem, mort în Londra, în 1944);
- desene de *Paul Klee* (1879-1940);
- un tablou cu *două rame*: *Sora cea mică și oarbă*, de *Paula Modersohn-Becker* (1876-1907);
- *Frantisek Kupka* (1871-1957);
- *Oskar Kokoshka* (1886-1980);
- *Max Ernst* (1891-1976);
- *Michael Larionow*, (1881-1964) din Tiraspol, Basarabia;
- suprematismul lui *Iwan Klium* în artă (diferit de *white suprematism*, grupurile rasiste americane care consideră că rasa albă este superioară;
- picturile stranii ale lui *René Magritte* (1898-1967);
- sculpturile alungite, neșlefuite ale lui *Alberto Giacometti* (1901-1966);
- o sculptură *junk* (făcută din deșeuri) de *Picasso* – *Femme à la pousette* (Femeie cu cărucior), destul de evocativă.
- La etajul 3 *artă contemporană*.

- *Susanne Paesler* (1963-2006),
- *Georg Herold* (n. 1947);
- *Christopher Wool* (n. 1955);
- instalație de *Franz West* (n. 1947): podea murdară de vopsele, grătar vechi, patru cartoane *pictate* în alb;
- *Ad Reinhardt* (1937-1967): tabluri complet negre;
- *Salvador Dáli* (1904-1989), care s-a autodeclarat geniu;
- obiecte uzuale decorate, asamblate în artă compoziționlală;
- un film senzual, *Caligula*, de *Gore Vidal*, care-a declarat că: *orice punct în istoria lumii este întunecat*... Nebunia împăratului roman Caligula care-a domnit între (37-41 d.C.) se-ncadrează perfect aici.

□

Kunst = artă; w*asser* = apă; *luft* = aer.

□

Muzeul romano-german.

6€ intrarea + 0,50€ garderoba (trebuia să-mi las rucsacul). Ținutul german a făcut parte din Imperiul Roman patru secole, între anii 0-400 d.C. Multe statui s-au păstrat de-atunci.

□

Alături am vizitat o expoziție de artă egipteană.

□

Pe 4 iulie 2008 mă-ntorceam în Statele Unite.

Köln și Bonn au același aeroport.

După cel de-al doilea Război Mondial s-a crezut că Bonn va fi doar o capitală temporară a RFG-ului, până la unirea celor două Germanii, dar asta a durat până în 1990!

□

Ion Radu Zăgreanu, în eseurile sale despre memoriile mele de călătorie, spunea că *scriu telegrafic*. Din păcate are dreptate... fiindcă parcă nu mai am timp de nimic...

Iar scriitorul româno-american Cristian Petru Bălan că am creat în multe domenii încât am format o... enciclopedie Smarandache!

□

Deşi distrusă în a doua conflagraţie mondială, şi sub ocupaţie sovietică (în Est până în 1990) şi americană-engleză-franceză (în Vest), Germania este în prezent, de departe, cea mai dezvoltată ţară europeană (înaintea învingătoarelor ei: Anglia, Franţa, şi Rusia) şi a patra pe Glob, după SUA, Japonia, şi China.

□

Colecţia de obiecte sacre, începând din sec. 10, în Catedrala din Köln (mie-mi venea în gând echipa de fotbal F.C. Köln...).

Relicvele celor Trei Magi au fost aduse în 1164 de arhiepiscopul Rainald de Dassel.

Albert Magnus, în 1277, dedică o sacristie gotică.

Sacramentul Sfânt (c. 1400).

Cruci de fildeş în stil baroc şi obiecte liturgice din sec. XVIII-XIX. Picturi murale (sec. XIV). Ferestre bavareze (sec. XIX).

□

Mă orientam în oraş după râu. Întrebam:

– *Wo liegt der Rhein*? (Unde este Rhinul?)

Ajungeam la apă, apoi o luam în sus sau în jos, fiindcă hotelul era pe un mal, iar conferinţa în faţă, dar pe malul opus.

□

Şi-acum să mă semnez, după cum m-a botezat amicul Mircea Monu, din Râmnicu-Vâlcea:

Florentinus Paradoxisticus Maximus – Germanicus, varietas Kölnensis!

HAI LA OCEAN!

04-14.08.2008 – Trebuie să mai fac o pauză de la studiu, creaţie, lectură, computer... Să mă rup de lume. Sunt obosit, chiar surmenat.

□

– Hai la ocean!

Nu ştiu de ce, în loc de *Miami* [englezii citesc *Maiami*] îmi vine să zic *Mamaia*!

Pe plajă, consoarta e ca o momâie, acoperită cu cearceaful şi pălăria peste ochi.

- Hai să-i fac o poză!

A pişcat-o o meduză în apă şi i-e frică să nu fie otrăvitoare.

□

Salvamarii pun steaguri roşii când valurile sunt infestate cu meduze otrăvitoare, ca lumea să nu facă baie.

□

Puţină lume pe nisipul de la Miami Beach, în spatele hotelului nostru, Beach Place.

Plaja de Sud este mai populată. Apa e mai caldă ca-n Marea Neagră de la noi. Clima subtropicală.

Trece un elicopter, periodic, la joasă altitudine.

□

Am ajuns astă-noapte, la ora unu, de la aeroport, la hotel, plătind taxiul 43,50$ – scump. 20 de mile distanţă.

□

Maşini multe pe străzi şi după miezul nopţii.

□

Mă ustură faţa de la soare şi sare. Ieşim cleioşi din valuri. {Să nu mă jupoi iar!}

Lilia pe plaja din Miami Beach.

□

Toată viața mi-am dorit să lucrez într-un oraș la mare.

Mă simt bine în clima asta. Dar soarta m-a dus chiar la polul opus, în mijlocul deșertului!

□

La prânz e o căldură și o năbușeală... de mi se aburesc ochelarii pe ochi.

De umezeală nu poți nici să respiri... (eu, omul deșertului, învățat ca în Arizona sau New Mexico, la uscăciune).

Parcă m-a uns cineva cu cremă pe piele.

□

Mi se topește ciocolata în mână de căldură... mocirlă.

□

Ne plimbăm pe strada Collins, paralelă cu plaja. Îmi miros mâinile a turtă dulce.

□

Oamenii-s grăbiți să trăiască.

□

Parcul North Shore, plin de plante tropicale. Cu același nume o bibliotecă publică.

Auzi vorbind mai mult spaniolă decât engleză.

□

Revista în spaniolă *El Nuevo Herald*, pe lângă cele în engleză.

□

Umblam numai cu umbrelă de soare... Pe canicula asta nu poți face nimic, decât dormita.

Fără aer condiționat ești terminat.

□

Am uitat să iau dicționarul spaniol. Simțeam eu că lipsește ceva... dar nu-mi dădeam seama...

□

Femei în fuste scurte.

□

Fac foamea... nu mănânc ca să slăbesc.

Trag apă sărată de mare pe nas (mă bag cu capul în apă pe spate). Ustură, dar e bună pentru rinită și sinuzită (bolile mele permanente).

Nu mai strănut, nu mai am alergie, nici epistaxis.

Mi-e o foame de mor, dar mă abțin.

Mi-a scăzut burta – recunoaște și consoarta, cel mai mare și continuu critic al meu.

Îi face o plăcere deosebită de a mă apostrofa, de a-mi face împotrivă.

□

Merg în excursii ca să am pe ce toca banii (!) Se duc repede, îmi scapă printre degete.

□

Am vizitat (fără mari târguieli) Complexul Aventura – zonă comercială (*Aventura Mall*). În autobuz vorbesc franceză cu nişte haitieni, emigranţi.

Desculţ prin Miami.

□

08.08.2008 – La ora 20:00 era deschiderea Olimpiadei Sportive de la Beijing, a XXIX-a ediţie.

2008 coregrafi (ca pentru China, la 1,5 miliarde de locuitori)!... Cine are curaj să se pună cu China?!

91 discipline de concurs în 16 zile, plus ziua inaugurării.

Puterea Chinei se vede în spectacolul acesta extraordinar. Se vor acorda 273 medalii de aur, argint, şi bronz.

Chinezii au introdus *Proiectul 91* prin care antrenează copii de la vârste foarte fragede pentru a deveni sportivi de performanţă mondială (occidentalii critică acest proiect, considerând că

autoritățile chineze *forțează* copilașii), după cum citesc în cotidianul *Sur de la Florida / Sea latina* (Sudul Floridei / Să fim latini), din 8 august 2008 – articolul *El drama de los niños deportista* (Drama copiilor sportivi).

□

09.08.2008 – Ne ducem la *Seaquarium* (sea + aquarium = acvariul mării) cu autobuzul public „*S*" (n-are număr, ci o literă). 1,50$ biletul de transport, pui banii în cutie, la automat, dar nu-ți dă restul (deci plătești doi dolari dacă n-ai schimbat). Ce bine e înăuntru – aer condiționat... afară te arde soarele tropical.

Seaquarium.

□

Mă vedeau brunet şi mi se adresau direct în spaniolă! Dacă vorbeau repede nu înţelegeam... trebuia să ghicesc, după câteva cuvinte cheie, ce-ar vrea să zică.

□

La staţia *Omni* am coborât şi-am luat metroul aerian (*metromover*), care era gratuit, ceea ce m-a mirat. Aici plăteşti pentru orice.

Pe deasupra, oraşul Miami se vede frumos, cu clădiri înalte (am numărat la un bloc vreo 60 de etaje), palmieri, multă verdeaţă, şi *albastrul infinit* (conform unui cântec românesc) al mării.

La staţia *Brickell* am luat autobuzul „*B*" până la *Seaquarium*. 38,47$ intrarea (mi s-a părut scump).

□

Peisajele submarine păreau nişte sculpturi şi arhitecturi *science-fiction*: iată artă naturală!

Erau multe prezentări, cam la 20-30 de minute fiecare. Cu foci, delfini, balene, şerpi. Ne mutam frecvent dintr-un loc într-altul, în grădina acvariului.

Mi-am amintit de filmul serial pentru copii, *Delfinul Flipper*, american, ce rula în România când eram mic.

Apoi acrobaţi cu sărituri de la trambulină.

Şi ultimul spectacol cu balena ucigaşă... neagră, cu nişte pete albe, mare şi umflată ca un balon! Când sărea, făcea nişte valuri de stropea jumătate din tribună (rândurile din faţă).

Arena plină de lume, copilime, veselie.

□

Pe urmă cu taxiul (26$) la *Insula Junglei*. 29,91$ intrarea.

Papagali care te lasă să-i atingi, să-i mângâi. Trei broaşte ţestoase, mari cât căldările (cum văzusem în 2006 în Indonezia).

Păsări Flamingo, roze, pe un lac.

Maimuţe micuţe ca nişte şorecari, se căţărau pe funii.

11.08.2008 – Aproape în fiecare zi a plouat (cu stropi calzi). Mă ascund cu capul în apă... ca să nu mă ude ploaia (!)

4$ pe oră Internetul (aşteptam nişte mesaje mai importante de la Vasantha, Wilbert van Norten, de la copii, din ţară). Acasă plătesc 6,95$ pe lună conexiunea, timp nelimitat, la Netscape. Însă trebuie să trec la *DSL*, mai rapid.

□

12.08.2008 – Plouă şi tună continuu, că stăm numai în cameră, dormim şi ne uităm la televizor: CNN cu războiul dintre Rusia şi Georgia privind provinciile Ossetia de Sud şi Abkhazia, care vor să se desprindă de Georgia.

Curios că nici NATO nici Europa Unită n-au avut curaj să intervină contra ruşilor, deşi georgienii trimiseseră 2 000 de soldaţi în Iraq, să sprijine armata americană.

Dar marile puteri doar se folosesc de cei mici, fără a-i ajuta deloc! Este o politică de dominaţie.

Acum se mai echilibrează scena internaţională cu noi super-puteri: Rusia şi China, India, pe lângă Statele Unite.

□

14.08.2008 – Întorcându-mă din Miami, la aeroportul din Albuquerque m-a aşteptat Dr. Richard J. Griego, profesor emerit de matematică.

Fusese şef de departament la Universitatea New Mexico (Campusul din Albuquerque), se pensionase şi apoi se încadrase cu normă întreagă în Flagstaff, la Northern Arizona University.

Predase stohastică, iar în prezent era interesat de folosirea logicii/mulţimii fuzzy şi a logicii/mulţimii neutrosofice în ştiinţele sociale (cică studierea gangurilor de tineri, combaterea violenţei tinerilor).

Citise cartea mea cu dr. Vasantha Kandasamy, *Fuzzy Cognitive Maps and Neutrosophic Cognitive Maps* (în traducere liberă:

Grafuri cognitive fuzzy și grafuri cognitive neutrosofice), de pe Internet.

M-a flatat întrebându-mă:

- Cum un om de calibrul dumitale stă într-un campus mic?!

Dar m-a și indispus... I-am răspuns că și postul ăsta abia l-am obținut, trimițând timp de doi ani, când lucram cu jumătate de normă la Colegiul Pima, din Tucson, 350 (trei sute cincizeci!) de aplicații... Mereu completam formulare, expediam plicuri...

Prof. Richard J. Griego (dreapta).

Fie nu făceam bine CV-ul, ori scrisorile (deși atașam lista de publicații – multe, diverse), sau posturile se ocupau pe alte criterii [în America se zice: *Doesn't matter what you know, but who you know!* – Nu contează ce știi, ci pe cine știi!], sau numele meu străin sau studiile românești nu erau apreciate.

Deși, din experiența mea, nici universitățile occidentale nu-s mai breze decât cele est-europene sau asiatice.

Ajuns în Gallup în 1997, profesorul de biologie, Sandy Chimienti – angajat odată cu mine – mă-ncuraja: „tu o să pleci repede fiindcă ai publicații". Am trimis câteva zeci de aplicații și de-aici... fără efect.

Contra unora se găsesc tot felul de pretexte pentru a-i respinge, iar altora tot felul de pretexte pentru a-i accepta! *Voilà!*

CENTROAMERICA

22.12.2008 – Un răsărit frumos de soare, dimineaţa la şapte, pe autostrada I40 est, spre Albuquerque.

Noroc că nu e lapoviţă, cum se anunţase la televizor pe canalul 16 (vremea).

Linia orizontului parcă arde – incendiu în cer. Soarele mă bate drept în ochi, ca un bec de 500W! Nu pot să conduc Buick-ul meu vechi (are 134.000 mile la bord) – din 1997. Pun harta în faţă ca apărătoare...

– Vezi că adormi la volan!, mă zgâlţâie Lilia.

□

Mi-am cumpărat un ghid turistic, *Central America* cu subtitlul *Big trips on small budgets* (25$) – excursii mari cu buget mic – care mi se potriveşte de minune, publicat de R. Reid, J. Attwool, M.D. Firestone, C. McCarthy, A. Symington, L. Vidgen (2007) la Editura *Lonely Planet* (*Planeta Singuratică*, îmi place acest nume!), care reflectă, însă, punctul de vedere nord-american.

□

De citit pe drum mi-am luat o carte, mai degrabă pentru aplicaţiile în inginerie şi ştiinţă ale Analizei Complexe (de E.B. Saff şi A.D. Snider), decât pentru teoria propriu-zisă.

Mi-amintesc de când eram student la Universitatea din Craiova şi făceam *Analiza complexă* cu Peter Hamburg.

□

N-am pregătit niciun itinerar, am plecat pe *ne ve*, la întâmplare. Nu mai vreau să fiu încorsetat.

□

Barack Obama a câştigat alegerile prezidenţiale în Statele Unite. Se speră că Obama, care provine şi s-a declarat de partea clasei mijlocii, îşi va ţine promisiunile electorale şi va face asistenţă medicală universală, plus asigurarea pensiilor.

□

Când mă uit pe geam, se văd norii albi ca un câmp de zăpadă, cu nămeţi din loc în loc, iar avionul parcă pluteşte ca o barcă în aer – zici că stă pe loc, nu zboară... Mă gândeam: cum ar percepe extratereştrii, venind din Cosmos, mica planetă?

□

Lângă mine, pe locul 14B, un pilot care lucrează chiar la compania Continental, cu care zburăm. Pentru el transportul e gratuit.

Pe viitor şi avioanele comerciale şi de pasageri vor zbura fără piloţi (precum cele militare actuale, de recunoaştere sau spionaj).

În software-ul de la bord există opţiunea *autopilot* (ca la maşinile cu transmisie automată opţiunea *cruise* care menţine viteza constantă fără să accelereze).

□

Când e pus pe pilot automat, avionul zboară singur, aşa cum l-ai programat.

Numai la decolare nu se poate folosi.

Trenurile, autobuzele vor merge cu telecomandă – precum jucăriile copiilor.

Iar războaiele între ţări vor fi lupte între armate de roboţi, plus atacuri/apărări electronice, microbiologice, chimice, psihologice.

□

Excursiile sunt pentru mine exerciţii de întinerire. Uit de toate necazurile, de tot stress-ul.

□

708,81$ biletul, de persoană, dus: Albuquerque – Houston – Ciudad de Guatemala (2 ore primul zbor şi 3 ore al doilea zbor) şi întors.

În Ciudad de Guatemala

□

Se fură în Guatemala, să fim atenţi – ne avertizase pilotul care şedea lângă mine în avion.

Ajunşi seara în oraşul Guatemala, am dormit la un hotel răpănos (n-avea nici firmă!), lângă aeroport – 35$ camera.

23 decembrie 2008 – Dimineaţa am luat bilete de la Aviateca pentru zborul spre Flores, 268,50$ de persoană, 3$ taxa de aeroport, 50 de minute durata de zbor. Am plătit direct în dolari cu Visa Chase.

□

Micuţi, negricioşi, şi vorbind spaniola, locuitorii Americii Centrale (cu excepţia Belize-ului, ţară unde se vorbeşte engleză, iar cetăţenii-s negri, descendenţi din sclavi).

Avionul are două elice (nu turbine).

□

Mă mir cum rezistă țările astea mici, centroamericane, neînchițite de Marile Puteri hrăpărețe!

□

La toaletă e scris *Damas y Caballeros* (femei și bărbați), dar mie-mi vine să traduc „dame și cavaleri” – sună mai elegant. Când am trecut pe lângă un butic de artizanat, vânzătoarea m-a invitat să intru înăuntru:

– *Caballero, pase adelante!*

L. a izbucnit în râs:

– Mă', dar ce mai „*cavaler*” ești tu!

□

Coborâm la Santa Elena și de-acolo, cu un taxi (20 *quetzali*), la Flores, care este o mică insulă.

La Flores.

Liniștit, curățel, mic oraș pe malul lacului Peten Itza.

Case albe, stil colonial spaniol.

□

Catedrala *Nuestra Señora de Los Remedios y San Pablo del Itza*.

Schimb dolari pe quetzali: 1$ = 7,62 Qz.

Străzi înguste.

□

Ne stabilim la un hotel ieftin, Mayab, 150 Qz (≈ 19,7$) pe noapte.

Restaurante exotice pe insula.

□

Tuctuc este o motocicletă-taxi, cu atașș, ca-n India.

□

Prin librării zăresc cartea *El Señor Presidente* [Domnul Președinte], de Miguel Angel Asturias (1899-1974), scriitor guatemalez, despre dictaturile latino-americane – Premiul Nobel în 1967.

Cartea a fost tradusă și în românește (am citit-o când eram în țară). Mi-amintesc o frază, pe care-o citez din memorie: „*Mama lui a spus că n-a știut c-o s-ajungă președinte, că-l dădea la școală...*" care, din păcate, se aplică și astăzi unor președinți și din așa-zise țări democratice!

Asturias s-a referit la dictatorul guatemalez Manuel Estrada Cabrera (1898-1920).

La pensie ar fi o frumusețe să stai pe această insuliță!

24 decembrie 2008 – Cu autocarul la Tikal, 63 km, o oră și douăzeci de minute.

Verdeață, multe flori, palmieri.

– *Turque!* Exclamă la mine șoferul (stăteam pe prima banchetă). Era un curcan sălbatic pe drumul care tăia jungla.

Selva = junglă; *bosque* = pădure (zicem și noi: boscheți).

Sunt și semne de circulație cu poze ale curcanilor sălbatici, colorați: negru cu roșu, sau: *Paso de Animales* (Trecere de animale).

Eu știu o spaniolă... după ureche!

Turque... se-nțelegea „turc”... confuzia e și-n engleză: *turkey*.

□

Intrarea în *Parcul Național Tikal* costă 150 Qz (≈ 20$). Cumpăr cu 20 Qz (≈ 3$) o hartă a parcului.

Lacul acesta fusese o mlaștină, dar vechii maya au contruit o rețea de canale pentru scurgerea apei.

□

Un arbore, *ceibo*, care crește foarte repede, până la 70 m înălțime, diametrul 2 m.

Pomi cu rădăcinile la suprafață.

□

Multe piramide maya. Altele acoperite cu pământ, iarbă, arbuști – încă necurățate pentru a fi arătate publicului.

□

Rădăcini peste tot – ca niște șerpi de lemn – tăind și potecile.

... Ne rătăcisem în junglă spre Templul IV.

□

85 % umiditate!

Flora și fauna sunt foarte diversificate.

□

Palatul Liliecilor are camere interconectate.

Arborele ceibo.

□

Centrul Acropolis, care cuprinde palatul fondatorului dinastiei Yax Eb'Xook, Palatul Maler, Palatul Kinich Ahau.

□

Şase temple mai importante:

- *Templul I* (Marele Jaguar), ce are 47 m înălţime, iar în interior tomba conducătorului Jasaw Chan K'awiil I;
- *Templul II* (Marea Mască), de 38 m înălţime, construit în anul 700 d.C., de Jasaw Chan K'awiil I pentru soţia lui;
- *Templul III* (Templul Marelui Preot), de 60 m înălţime, construit în anul 810 d.C. – la bază se află figura conducătorului Sol Oscuro;

Piramidă Maya.

- *Templul IV* (Şarpele cu două capete), de 70 m înălţime – urcăm pe nişte scări de lemn (am îmbătrânit... greu la deal cu boii „zglabi”...);
- *Templul V* are 57 m înălţime şi a fost construit în perioada 550-650 d.C.;
- *Templul VI* (Templul inscripţiilor), are 25 m înălţime.

Un alt templu: Lumea pierdută – *Mundo perdido* în `spaniolează'.

□

Liliecii şi-au făcut cuiburi prin aceste ruine umede, în locuri întunecate.

Autorul în jungla de la Tikal.

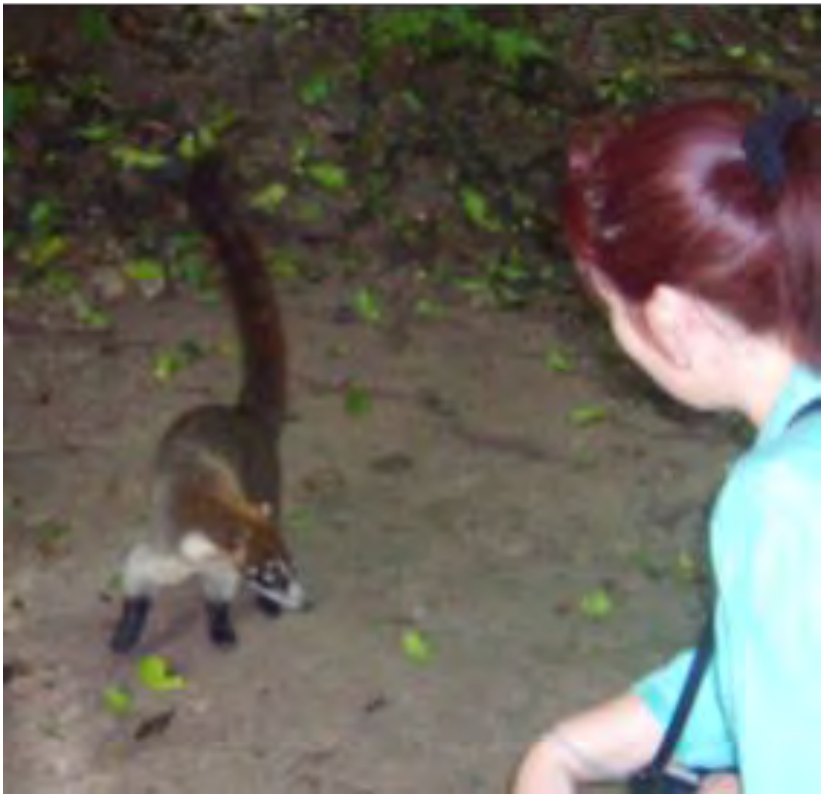

În Gran Plaza [Piața Mare], un animăluț cu coada mare, ridicată și bot de vulpe (pisote în limba spaniolă) se ține după turiști să îi dea de mâncare... cerșetorul!

□

La ora 12:30 ne-ntoarcem cu un autobuz mare la Santa Elena.

¡*Que buonito!* (Ce bine!)

□

În august-septembrie umiditatea este de 90 %, iar în martie – mai temperatura de 40° C în zona aceasta.

Dar în decembrie e răcoare.

Lilia, la Templul IV.

Florentin și Lilia, admirând civilizația mayașă.

□

Seara de Crăciun petrecută la restaurantul *Capitan Tortuga* („tortuga" înseamnă broască țestoasă!).

Schimb berile guatemaleze (am comandat Dorada, apoi Monte Carlo). După o zi obositoare la Tikal, seara: puțină relaxare și... *fiesta* [sărbătoare].

Mi-am cumpărat o pereche de papuci (40 Qz ≈ 5$). Am uitat să-mi iau de-acasă. Ce comod!

... și-n pantaloni scurți și cămașă peste...

Să tot stai la tropice!

¡Feliz Navidad! Crăciun fericit!

Restaurant pe malul lacului Peten Itza. Stăm la etaj. S-au aprins luminile. Fum de la prăjit pe grătare.

Atmosferă nostimă, rurală.

Acoperișul este din frunze uscate de palmier.

□

Puzderie de artificii peste insulă, la miezul nopții. Crezusem că bubuie și fulgeră afară. Dar lumea petrecea noaptea de Crăciun.

□

Văzându-mi jurnalul, Lilia zice că mai mult șterg decât scriu!

□

Dansuri în stradă, petarde până dimineața, cum n-am mai văzut.

Latino-americanii sunt *foarte* catolici.

□

Mizerie pe insuliță, în zori de zi și măturătorii grăbindu-se la curățat.

□

Avem o jumătate de zi până la avion ca să vizităm *Parcul Ixpanpanjul*, cu un taxi care ne cere 200 Qz (≈ 26,25$) pentru dus-întors (și să ne-aștepte acolo).

Șoferul zice că vorbesc puțina mea spaniolă cu accent... italian!

Auzim voci în engleză, franceză, germană, italiană (turiști).

Un papagal *Guacamayo* la intrare, prietenos, ți se urcă pe mână.

□

Luăm un tur cu telefericul, ca Tarzan (chiar așa era denumit) 25$ de persoană, prin junglă.

Ne ducem cu un Jeep spre telefericul instalat într-un copac înalt, gros.

– *Un cocodrilo pequeño*! (Un crocodil mic), ne arată ghidul într-o baltă, lângă drum.

Papagalul Guacamayo.

□

Jeep-ul derapează pe o pantă abruptă, nu poate urca... de frică coborâm toţi şi o luăm pe jos.

□

De fapt nu era un teleferic, ci dintr-un copac în altul ajungeam înhămaţi într-un harnaşament legat de-o sârmă groasă între cei doi copaci, aflaţi cam la 100 m distanţă. Datorită gravitaţiei, rotula harnaşamentului aluneca la vale...

Parcă mă dădeam pe aţă!

La început mi-a fost frică, dar pentru următoarele cinci coborâşuri mă obişnuisem... era *fain*, cum spun bănăţenii... ca un joc de copii, sau ca Tarzan dându-se pe liane.

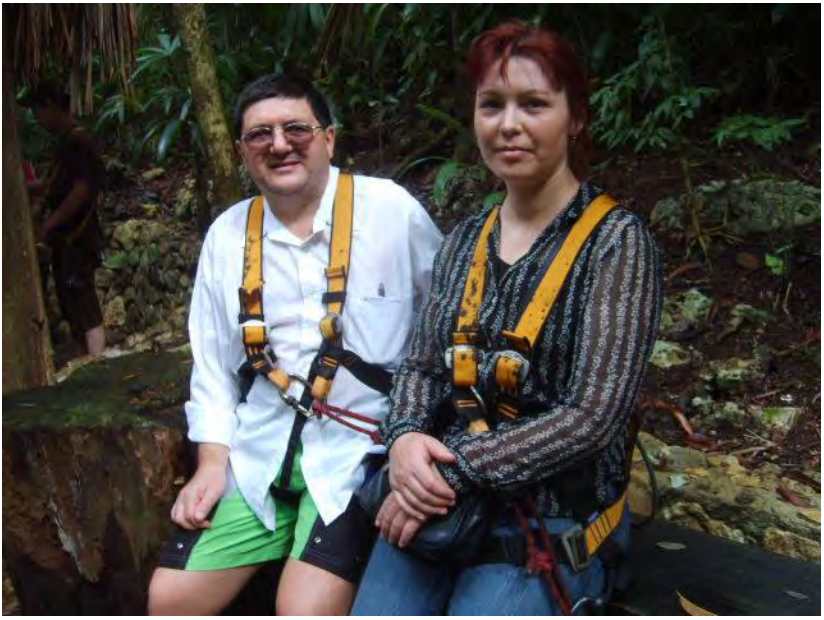

Doi... Tarzani!

□

Am revenit la Flores.

Cina în restaurantul *La Canoa*.

□

Tot timpul cât am călătorit cu avioanele, geamantanele au fost neîncuiate cu lacătul, doar fermoarul tras.

□

Esperar = a aştepta (dar şi a spera).

M-am întrebat de ce aşa? Şi-am interpretat astfel: a aştepta înseamnă a spera şi reciproc, când speri ceva trebuie să aştepţi.

□

Mi-am notat (din nou) verbele principale pe carneţelul de buzunar ce-l port permanent cu mine:

hacer = a face; *tomar* = a lua;

buscar = a căuta; *dar* = a da.

probar, tocar, tentar, intentar = a încerca

Am încă probleme cu formarea trecutului verbelor spaniole, prin adăugarea la forma neinfinitivă a sufixelor:

-é, -aste, -ó, -amos, -asteis, -aron

pentru verbele regulate terminate în *-ar*:

-ía, -ías, -ía, -íamos, -íais, -ían

pentru verbele regulate terminate în *-er*:

-ía, -ías, -ía, -íamos, -íais, -ían

pentru verbele regulate terminate în *-ir*.

□

Viitorul (la indicativ) se face ca-n franceză: la forma infinitivă a verbelor se adaugă terminaţiile:

-é, -éas, -á, -emos, -éis, -án

la toate verbele regulate.

Yo hablo = eu vorbesc;

Yo hablé = eu am vorbit;

Yo hablaré = eu voi vorbi.

□

Cu compania regională de aviaţie *Taca*, de la Flores la Ciudad de Guatemala. {`Ciudat` înseamnă oraş.}

Avionul zboară la altitudine joasă.

□

Am întâlnit o familie de francezi, cu doi copii, stabiliţi în Guatemala. Aveau un restaurant francez la graniţa cu Mexicul. De 9 ani locuiau în America Centrală.

– Nu pentru bani, ci pentru viaţă ne-am stabilit aici – mi-au răspuns.

În America Latină viaţa e mai relaxantă. În Occident muncă, muncă, muncă...

În Antigua, un neamț îmi spunea că se ocupă de *biznis*, dar *nu trebuie să dea din coate ca-n Europa* (expresia lui)... e mai lejer.

Iar un nord-american, retras la pensie într-o fermă de macademia, lângă Antigua, zicea că-n Guatemala îi place clima şi oamenii. Fusese pompier în San Francisco.

– Cu 1000$ lunar pensie te descurci foarte bine aici, îmi zâmbește.

Spunea că-i plac oamenii centroamericani pentru că sunt deschiși, amabili, modești... nu închiși la temperament şi aroganți de parcă ar fi buricul pământului iar lumea n-ar putea exista fără ei!

Îmi tot fac planuri, prin ce colț de lume, unde traiul e mai ieftin, să mă retrag la pensie. Aș mai preda niște cursuri sporadice la vreun colegiu sau universitate – de aceea trebuie să-mi perfecționez spaniola (la afaceri eu sunt antitalent!).

□

– Suntem două broaște călătoare! exclamă consoarta.

□

În Ciudad de Guatemala am dormit la Casa Santorini, 40$ pe noapte camera, 4$ cina, şi 2$ berea. Dar am tras un frig la umărul drept, că mi-a anchilozat pentru câteva zile – foloseam numai brațul stâng să mă-mbrac/dezbrac...

Locuințele lor sunt construite mai mult pentru vară, când e foarte cald, de aceea ele trebuie să fie răcoroase.

□

În spaniolă capra se zice *cabra* (ca-n portugheză), în italiană *capra* (ca-n română), iar în franceză *chévre*. În latină *capra*, care s-a transformat în fiecare limbă romanică.

Oveja (spaniolă) = oaie.

□

Majoritatea mașinilor în Guatemala sunt japoneze, pentru că-s mici şi consumă puțin combustibil.

□

26 decembrie 2008 – Cu microbuzul la Antigua, 43 km, 15$ de persoană. Ratele publice sunt mult mai ieftine, dar condiţiile mai grele. Denumite în engleză... *chicken bus* (autobuz de... găini!), adică aglomerat, prăfos, scoţând fum...

Bâlci în Antigua.

□

Antigua este un oraş vechi, mic, conservat de acum 300 de ani, cu străzile pietruite ca pe vremuri (neasfaltate). Fondat în 1715.

Casele păstrează stilul colonial spaniol, dar au electricitate şi apă caldă – desigur.

□

Construcţii nu se pot face fără aprobarea municipalităţii şi trebuie să fie în acelaşi stil.

Antigua înseamnă „antică” în spaniolă (adjectiv feminin). Veche se zice *vieja*. Orașul e înconjurat de trei vulcani: *Vulcanul de apă* (pentru că în craterul lui s-a format un lac), *Vulcanul de foc – Pacaya* (activ), și *Vulcanul Acatenango*.

□

Latino-americanii, pentru a vizita Mexicul, au nevoie de viză, care nu se acordă ușor deoarece mulți folosesc Mexicul ca o trambulină de trecere ilegală în Statele Unite.

□

Chocolate con leche = ciocolată cu lapte;

torta = tort, chec

(eu traduc prin turtă dulce – e mai ușor de ținut minte).

□

Ne ducem în Piața Mare (*Mercado*).

□

Ei folosesc ca unitate de măsură a greutății *libra* = litră (*pound* – în engleză).

□

Cumpăr niște semințe coapte, numite *aba*.

□

Admir tablourile lui Carlos Tuyuc, viu colorate, apropiate de stilul naiv, înfățișând peisaje locale.

□

Păstrez toate chitanțele (în spaniolă, la chitanță se zice *factura* – ca-n română).

□

Catedrala catolică San José găzduiește o nuntă.

□

Mi-amintesc de serialul spaniol *El Fugitivo*, când eram copil în România și prezentarea lui pe afiș: *Una victima inocenta de la justicia...* ce parcă era scrisă în limba română.

Dealul Crucii.

27 decembrie 2008 – Urcăm pe Dealul Crucii (*Cerro de la Cruz*), de unde se vede panorama orașului. Aici meditau poeții și creatorii de artă.

□

Avem un șofer-ghid cu mașina, pe care l-am plătit 30$ de persoană, prin agenția *Bon Voyage* (nume francez), să ne ducă la plantația de cafea și la o așezare indigenă.

□

Facem turul orașului Antigua: piața de artizanat *El Larmen*, ruinele unei biserici vechi (*Nuestra Señora del Carmen*).

Ghidul vorbește una dintre limbile maya, de exemplu la fâneață (pentru vaci) se zice: *sakatepekes* în limba *k'ci*.

Alte limbi maya: *quiche*, *mam*, *sutuilk*, *kachiquel*, care predomină în vestul și sud-vestul țării, iar în nordul Guatemalei sunt triburi negre de foști sclavi. Cea mai răspândită limbă indigenă este *kachiquel*.

□

Caro = scump;

carro = mașină (dublul „r" face diferența și în pronunție).

□

Spaniolii i-au făcut pe indigeni sclavi.

□

Prima capitală a Guatemalei a fost *Ciudad de Vieja* (Orașul Vechi) sau *Valle de Panchoy* prin care trecem (`*valle*` înseamnă vale).

□

Ruinele mânăstirii Santa Clara.

Cimitirul catolic San Lazaro.

□

La *Finca de Café „Bella Vista*" (Ferma de cafea „Frumoasa Vedere"). Plantația e formată din tufari de cafea cu boabe roșii și

verzi. Se culeg cele roşii, se lasă 8 zile la soare să se usuce, apoi se decojesc.

Alţi arbori, numiţi *grabilea*, printre tufari, fiind mai înalţi, îi protejează pe aceştia de soare şi ploaie.

Cea mai bună cafea este cea cu boabele dulci – se numeşte *café de oro* (cafea de aur). Se produc 1-3 recolte pe an. După 3-5 ani tufarii de cafea sunt schimbaţi.

□

Ghidul nu vorbeşte engleză (doar câteva cuvinte).

La Ferma de Cafea.

□

6 tipuri de cafea se produc aici. Se fac două decojiri ale boabelor: pielea roşie care se scoate este folosită ca îngrăşământ organic, iar pielea albă (a doua) pentru combustibil.

Pe plantație lucrează 200-300 persoane (am văzut multe femei și copii).

□

Trecut pe lângă biserica *Via de Doña Beatris de la Cueva Valhayo*, construită în 1594, în cinstea soției guvernatorului.

□

Plantația de *macademia* ne-ntâmpină cu arbori înalți și flori mirositoare. Există 300 de specii de macademia. Fructul este tare ca piatra, are două rânduri de coji.

La Ferma de Macademia.

□

La sătucul indigen *San Antonia Agua Caliente*, cu femei lucrând covoare la războaie de țesut (ca ma' mare la Zătreni), un mic muzeu și buticuri.

12 triburi de indigeni trăiesc în zona Antiguei.

□

Alto înseamnă `stop`, dar şi `înalt`;
pára = pentru; *pará* = opreşte;
ropa = haină.

□

Museo de Santiago de los Caballeros din Antigua. Intrarea costă 30 Qz (≈ 4$).

Bernal Diaz del Castillo scrie cronica Guatemalei în sec. al XVI-lea.

Pedro de Alvarado y Contreras (1485-1541) este primul guvernator al Guatemalei, între anii 1527-1541, şi fondează prima capitală a regatului în 1524, la Reino. Conchistadorul Alvarado acompaniase pe Cortés în Mexic.

Sala de arme.

Convertirea indigenilor la catolicism.

Camera heraldică (simboluri, ştampile, timbre din vremea colonizării spaniole).

Sala artizanală.

Sărbătoarea independenţei guatemaleze are loc la 15 septembrie 1821.

Revoluţia liberală din 1871 este dirijată de generalul Justo Rufino Barrios, care devine şi preşedinte al Guatemalei între 1873-1885.

□

28 decembrie 2008 – La *Vulcanul Pacaya*, cel mai activ din Guatemala. O oră şi jumătate de urcat pe munte.

Flora este atât de diversă...

Grupul nostru are o ghidă care face acest drum de două ori pe zi (mamă-doamne!)...

Eu nu mai pot, trag aer să-mi dau sufletul...

Închiriez o iapă (75 Qz ≈ 10$) și merg călare. O cheamă Prințesa și știe singură poteca prin pădure.

□

În funcţie de culoare, mai neagră sau mai deschisă, se poate determina vechimea lavei vulcanice (înte 2-24 ani cele pe care le vedem noi).

□

Întorşi la Antigua, am mers la restaurantul *La Taquiza*.

Bem *horchata*, băutură albă, răcoritoare, din orez – specifică Guatemalei (10 Qz ≈ 1,3$) și un suc roșu dintr-o plantă numită *jamaica*. Apoi *carnita* = carne, *guacamole*, vegetale (15 Qz ≈ 2$).

În spate se văd vulcani fumegând.

□

29 decembrie 2008 – Femeile indigene în costume populare – fuste creț cu multe flori.

□

Gustul de aventură, de necunoscut, curiozitatea de a vedea și de-a ști cât mai multe (deși mă durea capul, să crăp, în microbuzul plin cu lume pestriță și bagaje... mai să vomit! Am luat o pastilă.).

Am ajuns seara în orășelul Copan din Honduras și-am înnoptat la hotelul Marjenny (15$ pe noapte camera – apă caldă, plus WC privat). Am plătit direct în dolari.

□

30 decembrie 2008 – La bancă ne-au schimbat la cursul 1$ = 19,44 *lempiras*, în vreme ce la hotel ofereau 18,50 lempiras pentru 1$.

Nu trebuie să schimbăm ceasul, ora e aceeași ca în Guatemala.

□

Honduras înseamnă „adâncimi", în spaniolă.

Arborele de *avocado* are frunzele ca de nuc.

□

Ruinele din Copan, înfățișând cultura maya.

□

Există *șarpele cu două capete* în mitologia mayașă – în basmele românești avem balaurul cu șapte capete.

□

Ploua mărunt în Parcul Arheologic din Copan. Mi se înmuiaseră foile carnetului de notițe și din cauza transpirației – îl țineam în buzunarul de sus al cămășii, împreună cu un pix mic. Scriu greu pe hârtia udă.

□

28 de limbi mayașe se vorbesc și astăzi în sudul Mexicului, Guatemala, Belize, El Salvador și Honduras, de către 6 milioane de persoane.

Perioada clasică a civilizației Maya durează între anii 250-900 d.C., când se formează cca. 60 de regate, însumând o populație de 2-3 milioane de locuitori.

Principalele centre erau: *Chichén Itza*, *Yaxchilán*, *Uxmal*, *Tikal*, *Piedras Negras* (Pietrele negre), *Palenque*, *Naranjo*, *Copan*, *Cobá*, *Caracol*, *Calakmul*.

În Parcul Arheologic din Copan.

Societăţile erau teocratice, iar scenele păstrate prin temple descriau zei şi preoţi.

Textele hieroglifice din Copan reflectă viaţa conducătorilor şi nobililor: naşterea, urcarea pe tron, bătălii, cuceriri, moartea.

Arheologul Sylvanus Morley numea ruinele mayaşe din Copan: *Atena Lumii Noi*.

□

– *Stai şi citeşti toate inscripţiile de parcă ţi-ai mai da un doctorat în culturile dinainte de Columb*! se enervează consoarta.

□

Cartea sacră a tribului mayaş Quiche se numeşte *Popol Vuh*. Conţine simboluri ale lumii subpământene (*inframundo* – în spaniolă).

□

În *Muzeul Sculpturii* sunt inscripţii pe stânci, altare.

□

Arheologii au construit tunelele *Rosalila* şi *Los Jaguares* pentru a studia fundaţia structurilor mayaşe.

□

Floarea albă (*zac nic-te*) este metafora sufletului în cultura maya.

Xibalba este lumea cealaltă, unde sălăşluiau morţii. Legenda spune că zeii din Xibalba i-au cerut eroului *Gemeni* să petreacă o noapte în Casa Liliecilor, numită *Zotzi Ha* – aici erau ţinute victimele care urmau să fie sacrificate.

Există şi o Casă a Cuţitelor, decorată cu sticlă vulcanică şi desigur cuţite.

□

17 conducători mayaşi în Copan, după inscripţiile descoperite pe stele şi altare de piatră:

- *K'inich Yax K'uk' Mo'* (426-437 d.C.);
- *K'inich Popol Hol* (cca. 437-470 d.C.);
- {necunoscut} (cca. 470-485 d.C.);
- *Ku Ix* (485-495);
- {necunoscut} (cca. 500-510);
- {necunoscut} (cca. 510-524);
- *Balam Nehn* (524-532);
- *Wil Ohl K'inich* (532-551);
- *Sak Lu* (551-553);
- *Jaguarul Lunii* (553-578);
- *Butz Chan* (578-628);
- *Jaguarul de Fum* (628-695);
- *Waxaklajun Ub'ah K'awil* (695-738);
- *K'ak' Joplaj Chan K'awil* (738-749);
- *K'ak' Yipyaj Chan K'awil* (749-763);
- *Yax Pasaj Chan Yoaat* (763-820) – cel mai important;
- *Ukit Took'* (822-?).

Fiecare conducător adăuga câte ceva la construcţiile existente.

□

Stela [în spaniolă *estela*] este o piatră mare cu inscripţii pe toate părţile, despre un conducător.

□

Stuc este un material format din var şi ghips aplicat pe feţele clădirilor şi sculpturilor (plasture).

□

Multe capete gemene (unul deasupra altuia).

Simboluri ale planetelor, soarelui, lunii. În constelațiile maya Luna se află la nord, planeta Venus la sud, Soarele de dimineață la est, și Soarele de amurg la vest.

□

Numai bătăi, războaie, crime... în istoria omenirii! Nu s-ar fi putut o civilizație în care să nu existe conflicte și dorințe de dominare / cucerire?

Stau la hotel, în hamac, și meditez.

Am plătit menajera 7$ să-mi spele o sacoșă de lucruri murdare.

Cumpărat o statuetă, Zeul Înțelepciunii (*Sabiduría*), cu 10 Lp (≈ 0,50$).

□

La cârciumioara *Isabel*.

O bere, *Salva Vida*, costă 1$. Pește fript cu legume costă 3$. Mai ieftin în Honduras ca-n Guatemala. Prețurile sunt scrise atât în *lempiras*, cât și-n dolari.

□

S-a stins lumina în tot Copanul și stăm la hotel pe-ntuneric.

□

31 decembrie 2008 – 8$ de persoană autobuzul, de la Copan la San Pedro Sula.

– Ce-nseamnă *sula* în spaniolă?

– Nimic. Un nume propriu.

Pe-un camion mare era scris numai *SULA* (fără San Pedro).

□

Geamantanele noastre s-au plimbat prin multe țări.

□

Buss-Car e tipărit pe autobuzul nostru; în engleză: *autobuz-mașină*, dar în spaniolă *buscar* înseamnă „a căuta" (joc de cuvinte).

□

Am întâlnit în Copan un neamț, căsătorit cu o localnică, aveau cinci copii (!)... și nu mai fusese în Germania de 20 de ani. Spunea că viața e mai liniștită aici.

□

Din cauza crizei economice mondiale s-a redus numărul de turiști, iar cei care vin cumpără mai puțin. Într-adevăr și noi țineam de bani, cheltuind doar pentru strictul necesar.

□

Sunt interesat de diversitate, exotic, neobișnuit.

□

Autobuzul oprește în orășelul *Entrada* (Intrarea).

Există o localitate *Florida* (precum Statul cu același nume în SUA) și în Honduras.

□

În San Pedro Sula, paznici cu pistoale la magazine, bănci, chiar şi la hoteluri.

Ne-am cazat la hotelul *Los Jícaros* (58$ pe noapte camera).

□

În gramatica spaniolă nu se foloseşte cratima (-) pentru despărţirea cuvintelor pronunţate împreună.

De exemplu: *ajută-mă* nu se scrie *ayúda-me*, ci împreunat, *ayúdame*.

Nici contracţia articolului din franceză. De pildă: *la* + *administration* în franceză, prin comprimarea lui „*a*" devine *l'administration*, pe când în spaniolă rămâne *la administración*.

□

Mirosul de *tortilla* e ca de turtă coaptă în sobă, cum îmi făcea tata la Bălceşti.

□

01 ianuarie 2009 - Dimineaţa, după revelion, totul e închis. Puţină poliţie pe străzi, în San Pedro Sula – cică din cauza asta e periculos de circulat (m-avertizează menajera de la hotel).

A plouat ast' noapte.

□

O luăm pe bulevardul *Morazán*, spre nord, apoi spre vest pe *Circumvalación*.

Oameni dormind pe străzi, acoperiţi cu cartoane.

□

Cumpăr *Ketorolac* (4,90$) de la farmacia *Kielsa*, deschisă 24 de ore. Consoarta îmi face injecţie în umărul drept, care mi se-anchilozase acum cinci zile în Ciudad de Guatemala, după ce-am dormit în frig la hotelul *Santorini*.

Pot, în sfârşit, să-mi mişc braţul. Parcă mi s-a luat durerea cu mâna. *¡Qué bien!*

□

¡Próspero Año Nuevo!

□

Un *CityMall*.

Mercado Guamilito (complex cu produse agricole; câteva tarabe funcționează).

□

Seara am intrat în Catedrala Metropolitană – cu icoane zugrăvite pe tavanul și pereții cupolei.

□

M-am îngrășat iar. Am ajuns la 202 lbs. (≈ 92 kg).

□

367$ biletul de avion, San Pedro Sula – San Salvador – Ciudad de Guatemala.

□

N-am găsit loc pentru zbor direct către Guatemala. Mai era altă legătură prin… Panama!

□

Museo de Antropologiá e Historia. Intrarea: 38 *lempiras* (≈ 1,9$) pentru străini și 20 *lempiras* (≈ 1$) pentru localnici.

□

Mesoamerica include civilizațiile precolumbiene din Mexic și America Centrală, până la istmul Panama.

□

Indigenii cultivau porumb, cacao, cafea. Se ocupau de ceramică și foloseau unelte de piatră.

□

Jocul cu mingea, la triburile maya, l-a impresionat și pe Hernán Cortés.

□

Cărți maya pictate, numite *codice*, trimise de Cortés reginei Juana a Spaniei, la 10 iulie 1519.

□

Antropologii au împărţit civilizaţiile din Valea Sula (aflată în America Centrală) în patru perioade precolumbiene:

- *arhaică* (până în anul 1500 î.C.);
- *formativă* (1500 î.C. – 200 d.C.);
- *clasică* (200-900);
- *post-clasică* (900-1500).

Râurile *Chamelecón* şi *Ulúa* curg prin această vale. Sedentarismul triburilor începe odată cu începerea agriculturii, în jurul anului 700 î.C. – porumb, fasole, dovlecei, cafea, cacao; domesticirea animalelor (curci, raţe, câini).

Folosirea focului şi a cleiului de lipit.

Împletituri din fibre vegetale, sculpturi în lemn, piatră, oase. Ceramică.

În perioada clasică apare producţia în serie prin folosirea mulajelor. Civilizaţia maya începe să decadă în perioada post-clasică.

Cristofor Columb ajunge pe coastele Hondurasului în anul 1502, crezând c-a atins Estul Îndepărtat şi-i botează pe localnici, în mod eronat, *indieni*.

□

Indigenii s-au răsculat împotriva spaniarzilor în 1519, luptând în pielea goală, cu bâte legate la vârf cu pietre.

Spaniolii erau călare pe cai şi aveau arme de foc (care pentru localnici păreau ca fulgerul şi trăsnetul!).

Învinşi, indigenii acceptă dominaţia spaniolilor, cărora le oferă alimente, obiecte ornate cu aur, şi 20 de fete indigene ca sclave.

□

Hernán Cortés (1485-1547), conchistadorul, comunica mayaşilor printr-un traducător, Jerónimo de Aguilar, spaniol care fusese opt ani prizonier la indigeni şi învăţase limba maya.

Iar printr-o femeie mayașă sclavă, Malinché, care vorbea și azteca, se putea adresa aztecilor – Malinché traducea din aztecă în maya, iar Jerónimo din maya în castiliană (spaniola clasică).

□

Spaniarzii lui Cristóbal de Olid, în loc să se stabilească în Honduras, rămâne în Cuba în 1524.

□

Un alt conchistador, Pedro de Alvarado (1485-1541), care-l însoțise pe Cortés în Mexic, reușește să cucerească, în 1524, Guatemala. Tot el fondează orașul San Pedro Sula, în 1536.

Are loc revolta indigenilor, în anul 1537. Atacuri piratерești asupra orașului San Pedro Sula, între 1585-1665, din care cei mai cunoscuți sunt piratul francez Jean David Nau și englezul Sir Francis Drake.

□

Începând din anul 1536 sunt aduși negri din Africa în sclavie fiindcă forța de muncă indigenă nu era suficientă. Abia în 1830 sclavia a fost abolită în America Centrală.

□

Muzeul prezintă tablouri pictate cu scene din viața zilnică.

□

7 triburi mai importante există în Honduras și 43 de triburi pe coasta atlantică.

□

San Pedro Sula a fost capitala aurului între 1536-1542.

Văd schemele multor fortificații.

□

Conflicte pentru colonii între Marile Puteri: Spania, Olanda, Franța, Anglia, Danemarca.

□

Începând din 1860, când s-a început construirea unei căi ferate în San Pedro Sula, mulți europeni din Germania, Austria,

Anglia, și Franța au venit la muncă și s-au stabilit în America Centrală, atrași de clima tropicală.

Iar din anul 1865 chiar și nord-americani din statele de sud, învinse în războiul de secesiune, se mută aici, deoarece li se dă pământ. Apoi palestinienii, care fiind pe vremea aceea sub dominația Imperiului Turc (înainte de 1917), au fost denumiți în mod eronat `turci`.

Și astăzi se stabilesc străini în America Centrală, cu business-uri.

□

Honduras este denumit și Republica Banana, deoarce comerțul cu banane este în floare (66 % din exportul țării în anul 1913). Însă 75 % din producția de banane este sub controlul companiilor nord-americane (Standard Fruit, Cuyamel Fruit, și-n special United Fruit, care a înghițit Cuyamel), acestea țin sub control viața politică a țării și pe politicieni în interesul lor.

□

Honduras și El Salvador sunt *cunoscute* și pentru Războiul Fotbalului, pe care l-au avut în 1969 pentru calificarea la Campionatul Mondial din Mexic, în 1970 (la care a participat și România, învingând cu 2-1 pe Cehoslovacia, și pierzând cu Anglia, 0-1, și cu Brazilia, 2-3).

Meciul se juca în San Salvador, iar spectatorii salvadorieni i-au atacat pe cei din Honduras și le-au batjocorit steagul. Cei din Honduras s-au răzbunat pe emigranții salvadorieni. Atunci armata El Salvadorului a invadat Hondurasul, ocupând localitatea Nueva Ocotopeque.

Hondurasul a început să bombardeze cu avioanele. Războiul a durat șase zile. 2000 de hondurasieni au murit, și mii de salvadorieni și-au părăsit casele. La mondiale s-a calificat El Salvador. Iată ce fac *microbii* fotbalului!

□

O femeie în piaţă cu un căţel aşa de mic, în lesă, că nici nu ştia să latre – doar scâncea. Abia-l fătase căţeaua...

Artă mayaşă.

Eu mă reped să-i zic stăpânei, în spaniola mea primitivă:

– ¡*Este pequeño perro no es feliz!*

(Acest câine mic nu este fericit!)

Aş fi vrut să-i spun că nu se simte bine, dar nu nimeream cum, n-am mai avut timp să scot dicţionarul din buzunarul de la spate.

– *Si*, răspunde femeia, oprindu-se lângă mine, *no lo gusta*... şi-a început să sporovăiască faptul că nu-i place micuţului că are laţul la gât...

No lo gusta... îmi părea nostim și-mi venea să traduc mot-à-mot din spaniolă: `nu îl gustă` pe el, domnule... Și cățelușul scâncea întruna și trăgea cu lăbuțele de curelușa care-l strângea la gât.

□

03 ianuarie 2009 – Ne-am trezit la 4 dimineața să prindem avionul de 7 spre capitala El Salvadorului, cu compania *TACA*.

34,04$ taxa de aeroport în Honduras!

¡Buen Viaje! (Călătorie plăcută!)

□

Mai curat, modern aeroportul în San Salvador.

Moneda lor de schimb e chiar dolarul american, însă din cauza aceasta prețurile au crescut (ca-n Ecuador).

□

Am schimbat avionul și ne-am întors la Ciudad de Guatemala.

□

O noapte la hotelul *Octaba Real*, Zona 1, lângă piața mare, cu tarabe de-a lungul străzii; 200 Qz (≈ 27$).

Apoi la hotelul *Tally*, 112$ camera pentru 4 nopți.

□

În Parcul Național, cu porumbei, o fântână arteziană, vânzători ambulanți, tarabe și o fanfară cu muzică.

Catedrala catolică Santiago. Plină de lume. Pioșii cântă în picioare. Cumpărăm lumânări (1,50 Qz ≈ 0,20$ bucata).

□

Veladora = lumânare (mai învăț un cuvânt!).

□

Și-n La Paz (Bolivia) era o piață asemănătoare.

□

Intrarea la *Palatul Național* este gratis! 2,8 milioane Qz (≈ 368 000$) a costat construirea palatului, în 1939.

În Palatul Național.

Înăuntru o expoziție de obiecte în miniatură despre Nașterea Domnului (*Nacimiento*), din 60 de țări (România, desigur, nu e inclusă!).

□

Chuchito = un fel de *tomale* (costă 4 Qz ≈ 0,22$).

□

Biblioteca Nacional este lângă parc.

□

Restaurante chinezești am văzut prin toată lumea (și-n Rusia, de exemplu).

□

Ne mai odihnim.

Beau câte o bere zilnic.

Acasă sunt luni de zile când nu pun o picătură de alcool în gură – concentrat doar la creație, studiu.

Ne mai odihnim, că acum începe iar serviciul, stresul.

□

05 ianuarie 2009 – Toată lumea vinde şi toată lumea cumpără. Târguiesc la *Mercado de Artesanías*, din Zona 13, lângă Grădina Zoologică.

Îmi plac tablourile în acrilică şi ulei, viu colorate, ale lui Felipe Chavez.

□

De la *Mercado Central* (Piaţa Centrală) din Zona 1, la *Paseo del Pueblito* (trecerea de persoane – în traducere liberă), din Zona 10, la cumpărături.

□

06.01.2009 – La micul dejun: *té* = ceai. În română „ceai" vine din rusă ori din turcă, în franceză se pronunţă ca-n spaniolă, dar se scrie diferit: *thé*;

mantequilla = unt;
miel = miere;
jalea = gem;
pan = pâine.

□

Museo Nacional de Arqueologia y Etnologia (nu e nevoie de tradus, sună ca-n română). 60 Qz (≈ 8$) intrarea.

□

Scrierea maya a folosit 800 de semne diferite. S-au descoperit 500 de texte maya.

Au existat două calendare maya: *Tzolk'in* (de ritualuri) şi *Haab* (civil). În calendarul Tzolk'in anul avea 260 zile, împărţit în 13 perioade, a câte 20 de zile fiecare.

În calendarul Haab anul avea 365 de zile, împărţit în 18 luni, a 20 de zile fiecare, plus 5 zile, numite *Uayeb*, când se sărbătorea Anul Nou.

Combinarea celor două calendare formau un ciclu de 52 de ani.

□

Multe vase zoomorfe (cu figuri de animale) în muzeu. Cca. 20 000 de piese arheologice provenind de pe Coasta de Sud guatemaleză, din Atlas și din Tíerras Bajas.

Privind partea etnografică, aceasta conține artizanate, textile, măști, coșuri împletite, fotografii și descrieri etnografice de Tatiana Proskouriakoff, Rodolfa Galeotti Torres, Dagoberto Vásquez, Roberto Gonzáles Goyri.

□

Alăturat se află *Museo Nacional de Arte Moderno „Carlos Mérida*". 50 Qz (≈ 6,6$) intrarea.

□

Carlos Mérida s-a născut în 1891, în Ciudad de Guatemala. Prima expoziție a deschis-o în 1910. În 1912 călătorește la Paris unde-l întâlnește pe Pablo Picasso și pictorul mexican Diego Rivera (m-au impresionat tablourile cu țărani mexicani, ale lui Rivera, văzute într-un muzeu din Philadelphia).

Mérida se întoarce în țară în 1914 și inițiază în artele plastice un curent naționalist și indigen. Se căsătorește cu Dalila Gálvez în 1919 și i se nasc două fiice.

A expus în Europa și SUA. Din 1929 s-a stabilit în Mexic, unde moare în anul 1984. Importanța lui Carlos Mérida constă în participarea la curentul de avangardă *americanismul indigen* (*americanismo indigenista*), în care sunt incluse elemente, motive de culoare de la triburile indigene în pictură.

Acest curent mi-amintea de tablourile lui Gauguin, care, din 1891 până la sfârșitul vieții sale (1903), s-a stabilit în Insulele Tahiti și Hiva-Oa, din Polinezia Franceză și a înfățișat în arta sa natura exotică și portrete ale băștinașilor (Paul Gauguin, împreuna cu E.

Bernard, înfiinţaseră şi curentul numit *sintetism*, care se opunea impresionismului).

□

Gusturile occidentale în arta din sec. 19-20 au fost impuse în toată lumea. Pe viitor, centrul de greutate (artistică, economică, financiară, ştiinţifică etc.) se va schimba, fiindcă nimic nu e permanent. Dar care va fi noua putere mondială?

În prezent se manifestă o multipolaritate, care-i mai bună decât unipolaritatea post-sovietică.

□

Tablouri din curentele artistice fauvism, cubism, raţionalism, impresionism.

□

Reprezentanţi ai Şcolii de Grafică guatemaleze: Julián Falla, Max Vollemberg, Rafael Rodriguez Padilla, Carlos Valenti, Humberto Garavito.

□

În sec. 19 romantismul se opune clasicismului (care conţinea reguli şi tradiţii antice).

□

Peisagiştii sunt numeroşi în Guatemala (la aşa climă şi faună, nu mă mir deloc!); în sec. 20 întâlnim pe: Oscar González Goyri, Salvador Saravia, Carmen de Pettersen, Antonio Tejeda Fonseca, José Luis Alvarez, Hilary Arathoon, Miguel Angel Ríos.

Abstractismul pur european din sec. 20, al unora ca Wassily Kandinski, Kazimir Malevitch, Piet Mondrian, influenţează pictura guatemaleză.

□

Grupul *Saker-ti* promovează realismul socialist şi combate alte mişcări culturale.

Artiști ai acestui stil: Dagoberto Vasquez, Adalberto de León Soto, Eduardo de León, Roberto González Goyri, Arturo Tola Garcia, Max Saravia Gual, Guillermo Grajeda Mena.

□

În 1960 începe Mișcarea Revoluționară 13 Noiembrie (M-13), care duce la război intern timp de 30 de ani.

□

Expresionism abstract.

Realism magic în *Musica Grande*, de Efrain Recinos, sculptură din lemn (*madera*, în spaniolă), mare cât o batoză, de fapt o combinație (suprarealistă) între pian, tanc, puști, tunuri.

□

Adepți guatemalezi ai Artei Pop (dezvoltată în Marea Britanie și SUA, între 1950-1970): Luis Diaz, Margarita Azurdia, Joyce Vourvoulias.

□

În 1969 se formează grupul plastic *Vértebra*.

Curentul metafizic cuprinde operele lui Max Saravia Gual, Juan Antonio Franco.

În Arta *Deco*(rativă): Rodolfo Galeotti Torres și Rafael Yela Günther.

□

Grădina Zoologică „La Aurora”. 50 Qz (≈ 6,5$) intrarea. Promotorul reconstruirii acesteia: Pedro Cofino Kepfer (1948-2007).

Am văzut atâtea grădini zoologice că nici nu mai am ce să scriu! Doar curiozități...

- girafele comunică prin semnale infrasonore;
- prima dată când văd un păun... alb!
- La păsări, (păuni, curcani, etc.) masculii trebuie să fie frumoși... să se umfle în pene ca să atragă femelele. La oameni e invers: femeile trebuie să fie frumoase, iar bărbații... bogați!

- poți să mergi călare pe-un struț (are 2,7 m înălțime și 300 kg!) ca pe un cal... și te ții de gâtul său lung ca de șarpe (ar trebui să scriu o poveste pentru copii în acest stil);
- leul (în spaniolă se ice *león*) poate dormi 20 ore pe zi;
- ce lighioane ciudate broaștele astea țestoase!... cum dracu' le-a făcut natura așa?!
- maimuțicile astea (*Ateles geoffroyi* în latină, *mono araña* în spaniolă) parc-ar fi paiațe de sârmă neagră... coada le e a cincia labă... capul mic ca un ac și extremitățile largi... pe cale de extincție totuși...
- un papagal cu ciocul mai mare decât el;
- oh, șerpăria, ce grețoasă! Dihănii albe, verzi, negre... veninoase și neveninoase... încolăcite ca viermii...
- niște maimuțe mici (*Cebuella pygmaea*) ca șoarecii, ce chițcăie întruna;
- lebede negre (paradoxiste!), cum numai în India mai văzusem, cu gâtul lung și sucit ca litera „S";
- păsări Flamingo care dorm într-un picior, parcă înfipte într-un băț în apă... cum naiba-și țin echilibrul?!
- puma, jaguarul, tigrul în pericol de dispariție.

□

Cuvinte de legătură (propoziții, adverbe, etc.) pe care le scot din dicționar și le aștern pe carnețel ca să-mi fac vorbirea spaniolă mai cursivă:

- *siempre* = mereu;
- *dentro* = dinăuntru;
- *muy* = foarte;
- *más* = mai
- (pentru formarea comparativului adjectivelor – eu încurcam *muy* cu *más* în tocmeala cu vânzătorii);

- *aunque* = deşi;
- *cual* = care, cine, pe care;
- *alguna* = cineva, unii.

□

Muzeul Feroviar – o gară de tren în capitala guatemaleză transformată în... muzeu. Vagoanele n-aveau geamuri (ca-n India autobuzele publice), fiindcă e prea cald vara.

Estación Central de Ferrocarril (Gara Centrală) s-a construit între anii 1884-1908. A fost distrusă de cutremurele din 1917 şi 1918 şi de incendiul din 1995.

În anul 2004 a fost restaurată ca muzeu. Sunt expuse şi locomotivele cu abur, şi cea Diesel-electrică (1959).

□

Sunt unul dintre cei 45 de milioane de americani care nu au asigurare medicală! Aş fi putut să-mi iau, însă mi s-a părut scumpă (trebuia să plătesc 150-180$ lunar plus un procent de 10 % până la 50 % din cost la unele controale / tratamente medicale – plus *deductable* (adică o sumă de bani pe care trebuie să o acoperi la început din buzunar, privind costul medical – şi abia după aceea intră în funcţiune asigurarea).

De aceea, când călătoresc, cumpăr medicamente (în Statele Unite, la farmacie, nu-ţi dau antibiotice, nici măcar şampon de mătreaţă cu o anumită concentraţie de sulf, fără o reţetă de la un doctor american).

La un dermatolog, în Albuquerque, am plătit câte 80$ pentru fiecare neg la care îmi aplica o singură pulverizare cu spray-ul: 320$ pentru nişte nimicuri!

Aşa că am cumpărat din Honduras *acid salicilico-lactic* de ars negii; o sticluţă m-a costat sub 10$.

Îmi pregătisem cuvinte traduse, pentru a mă face înţeles:

- neg = *la verruga;*
- a arde = *quemar*, *incendiar*, *arder;*

- acid = *acido;*
- sulfur = *azufre;*
- antibiotice = *antibioticos.*

Am zis: „Vreau să *incendiez* negii" (în loc de *să ard*)!... dar m-a înţeles.

Din excursii în afara Statelor Unite mă aprovizionez şi cu un set de medicamente contra gripei pentru fiecare iarnă (*medicamentos para gripe*).

□

Nu ne-au trebuit vize pentru Guatemala, Honduras, El Salvador.

□

Sunt accente diferite la ţările spaniole; localnicii sesizează acest lucru imediat.

□

Mă simt mai bine psihic, dar mai rău fizic, în America Centrală decât în SUA.

□

Mă întreb dacă indigenii din toată America (de Nord, Centrală şi de Sud) erau lăsaţi în pace să se dezvolte ei singuri, necolonizaţi şi nemasacraţi de europeni (spanioli, englezi, portughezi, francezi, ruşi, olandezi), la ce nivel de dezvoltare ar fi fost ei astăzi?

□

De ce, mereu, de-a lungul istoriei umane, unii s-au năpustit asupra altora să-i domine / cucerească / extermine?

Nu puteau triburile / ţările să trăiască într-o pace deplină (absolută)?

Dar şi animalele îşi însemnează şi se bat pe teritorii.

Acum, umblând atâta prin lume (am vizitat 33 de ţări în afara României), mi-am dat seama că nici prin alte părţi nu e mare brânză.

Cam totul e la fel.

Când ni se interzicea, în comunism, să vizităm ţări occidentale, credeam că cine ştie ce minunăţii şi grozăvii nemaiîntâlnite or fi pe-acolo!

„Nu ştii, n-ai văzut, înghiţi tot ce ţi se dă!", se exprima cunoscutul ziarist Dan Fornade în revista sa, *Luceafărul Românesc*, din Montréal (Canada).

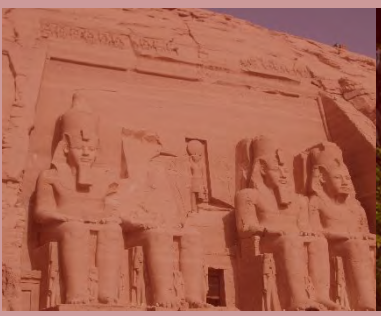

Seria de jurnale de călătorie *Frate cu meridianele și paralelele* are cursivitate, ține interesul pentru povestire viu, ceea ce nu este lucru ușor.

DIMITRIE GRAMA, Danemarca

... sunt pline de viață, de trăire autentică, precum și de remarci, interpretări și asocieri inteligente, unele surprinzătoare. Autorul e un fin observator al evenimentelor relatate.

Dr. FLORIN IONESCU, Germania

Lui Smarandache (călătorului) îi șade bine cu drumul, după cum se vede transparent în cărțile care compun serialul *Frate cu meridianele și paralelele*.

TUDOR NEGOESCU, România

Al cincilea volum din *Frate cu meridianele și paralelele* relatează călătorii în Belgia, Egipt, America Centrală și Statele Unite ale Americii, efectuat în perioada 2006–2009, la conferințe științifice sau în excursii turistice.

ISBN 978-1-59973-359-3